

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ 4^{ης} ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 15^{ης} ΙΟΥΝΙΟΥ 2026

ΜΕΛΗ: Σωτηρία Ντούνη, Πρόεδρος, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Γεωργία Μαραγκού, Αγγελική Μαυρουδή, Ασημίνα Σαντοριναίου, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Ελένη Λυκεσά και Δημήτριος Πέππας, Αντιπρόεδροι, Δέσποινα Καββαδία-Κωνσταντάρα, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Βασιλική Προβίδη, Αργυρώ Μαυρομάτη, Αικατερίνη Μποκόρου, Αντιγόνη Στίνη, Βασιλική Πέππα, Δημήτριος Κοκοτσής, Γεώργιος Παπαϊσιδώρου, Άννα Παπαπαναγιώτου, Ελένη Σκορδά, Ευαγγελία Πασπάτη, Ευθύμιος Καρβέλης, Χρυσούλα Μιχαλάκη και Ιουλία Παπαθεοδώρου, Σύμβουλοι. Οι Αντιπρόεδροι Μαρία Αθανασοπούλου και Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη και ο Σύμβουλος Κωνσταντίνος Εφεντάκης απουσίασαν δικαιολογημένα, ενώ η Σύμβουλος Αικατερίνη Σπηλιοπούλου αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 18 του ν. 4820/2021.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος της Επικρατείας, ο οποίος ασκεί καθήκοντα Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Σταυρούλα Τσάλα, Επίτροπος στην Υπηρεσία Επιτρόπου "Γραμματεία" του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗ ΓΙΑ ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

«Άρθρο Πρώτο

Προϋποθέσεις παροχής χορηγίας αιρετών πρώτου και δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Δικαίωμα της μηνιαίας χορηγίας της παρ. α της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 έχουν και όσοι διετέλεσαν σε θέσεις αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη, εφόσον πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) απέκτησαν για πρώτη φορά κάποια από τις ιδιότητες αυτές πριν την ισχύ του ν. 4093/2012, (Α' 222), β) έχουν συνολική πραγματική υπηρεσία αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη, Δημάρχου, Προέδρου, νομαρχιακού ή περιφερειακού ή δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου είκοσι (20) ετών, εκ των οποίων μία πλήρη τετραετία αιρετού Νομάρχη, Περιφερειάρχη, Δημάρχου, ή Προέδρου, γ) έχουν

συμπληρώσει το 67^ο έτος της ηλικίας τους. Για τον υπολογισμό του ποσού της χορηγίας εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 4387/2016, όπως ισχύουν. Τα οικονομικά αποτελέσματα επί των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης επέρχονται από την έναρξη ισχύος του παρόντος.

Άρθρο Δεύτερο

Ενοποίηση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης των εργαζομένων στα Νοσοκομεία, στα Κέντρα Υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) και στο Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.), με τις ειδικότητες των νοσηλευτών, βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων διασωστών

1. Εργαζόμενοι στα Νοσοκομεία και στα Κέντρα Υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.), καθώς και στο Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.), και συγκεκριμένα σε Κλινικές, Μικροβιολογικά και Βιοχημικά Εργαστήρια των ανωτέρω, με τις ειδικότητες των νοσηλευτών, βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων διασωστών, οι οποίοι υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου και απασχολούνται αποκλειστικά στις ως άνω ειδικότητες, για τις οποίες εργαζόμενοι των αντίστοιχων ειδικοτήτων που υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ εμπίπτουν στις περ. 31 και 51 της υπό στοιχεία Φ10221/οικ.26816/929/2.12.2011 απόφασης του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (Β' 2778), δικαιούνται σύνταξης από τον Κλάδο Κύριας Ασφάλισης και λοιπών παροχών του ε-Ε.Φ.Κ.Α. με τη συμπλήρωση του εξηκοστού δευτέρου (62ου) έτους της ηλικίας τους, εφόσον έχουν τουλάχιστον δεκαπέντε (15) συντάξιμα έτη, εκ των οποίων δώδεκα (12) έτη αποκλειστικά στις ειδικότητες αυτές και τρία (3) έτη τουλάχιστον τα τελευταία δεκαεπτά (17) έτη, πριν από τη συμπλήρωση του ανωτέρω ορίου ηλικίας ή την υποβολή αίτησης συνταξιοδότησης. Για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος για επικουρική σύνταξη εφαρμόζεται το άρθρο 96Α του ν. 4387/2016 (Α' 85).

2. Για τα πρόσωπα της παρ. 1 καταβάλλεται πρόσθετη ειδική εισφορά βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων, η οποία ανέρχεται:

α) για τον κλάδο κύριας σύνταξης σε ποσοστό τρία κόμματα εξήντα τοις εκατό (3,60%), επιμεριζόμενη σε ποσοστό δύο κόμματα είκοσι τοις εκατό (2,20%) για τον ασφαλισμένο και ένα κόμμα σαράντα τοις εκατό (1,40%) για τον εργοδότη, και

β) για τον κλάδο επικουρικής ασφάλισης πρόσθετη ειδική εισφορά σε ποσοστό δύο τοις εκατό (2%), επιμεριζόμενη σε ποσοστό ένα κόμμα είκοσι πέντε τοις εκατό (1,25%) για τον ασφαλισμένο και μηδέν κόμματα εβδομήντα πέντε τοις εκατό (0,75%) για τον εργοδότη.

Οι εισφορές της παρούσας υπολογίζονται επί των αποδοχών επί των οποίων υπολογίζονται οι εισφορές κύριας και επικουρικής ασφάλισης.

3. Η υπαγωγή στις ρυθμίσεις των παρ. 1 και 2 διενεργείται μόνο κατόπιν αίτησης των εργαζομένων, η οποία υποβάλλεται στις αρμόδιες υπηρεσίες εκκαθάρισης μισθοδοσίας του φορέα απασχόλησης εντός αποκλειστικής προθεσμίας έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου. Η υπαγωγή εκκινεί από την πρώτη του μεθεπόμενου μήνα της υποβολής της αίτησης. Η αίτηση του προηγούμενου εδαφίου είναι κοινή για κύρια και επικουρική ασφάλιση.

4. α) Σε όσους εργαζόμενους επιθυμούν, παρέχεται η δυνατότητα αναγνώρισης κατόπιν εξαγοράς, του χρόνου πραγματικής απασχόλησής τους στις ειδικότητες της παρ. 1 έως και την ημερομηνία υπαγωγής κατά την παρ. 3, προκειμένου να συμπληρώσουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις χρόνου ασφάλισης, ήτοι δώδεκα (12) έτη απασχόλησης αποκλειστικά στις ειδικότητες αυτές και τρία (3) έτη τουλάχιστον τα τελευταία δεκαεπτά (17) έτη πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας της παρ. 1 ή την υποβολή αίτησης συνταξιοδότησης.

β) Στην περίπτωση αναγνώρισης κατόπιν εξαγοράς στον κύριο φορέα του χρόνου πραγματικής απασχόλησης στις ειδικότητες της παρ. 1 έως και την ημερομηνία υπαγωγής κατά την παρ. 3, προκειμένου να συμπληρωθούν οι ελάχιστες προϋποθέσεις χρόνου ασφάλισης για την κύρια ασφάλιση, ο ασφαλισμένος υποχρεούται στην αναγνώριση κατόπιν εξαγοράς και στον επικουρικό φορέα ίδιου χρονικού διαστήματος με αυτόν που αναγνώρισε στον κύριο φορέα. Η αίτηση για την εξαγορά είναι κοινή για κύρια και επικουρική ασφάλιση.

γ) Η αίτηση για την αναγνώριση υποβάλλεται στις αρμόδιες υπηρεσίες εκκαθάρισης μισθοδοσίας του φορέα απασχόλησης.

Η αναγνώριση πραγματοποιείται με την καταβολή από τον ασφαλισμένο για κάθε μήνα αναγνωριζόμενου χρόνου ασφάλισης της πρόσθετης ειδικής εισφοράς βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών ασφαλισμένου και εργοδότη κύριας και επικουρικής ασφάλισης στο ποσοστό που ισχύει κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης εξαγοράς και επί των συντάξιμων αποδοχών του ασφαλισμένου κατά τον μήνα υποβολής της αίτησης εξαγοράς. Η αναγνώριση λαμβάνει χώρα με πράξη της αρμόδιας υπηρεσίας εκκαθάρισης μισθοδοσίας του φορέα απασχόλησης.

Μετά την εξόφληση του ποσού της εξαγοράς εκδίδεται βεβαίωση από την εν λόγω αρμόδια υπηρεσία, η οποία τίθεται στον υπηρεσιακό φάκελο του ασφαλισμένου.

δ) Η αναγνώριση μπορεί να γίνει με εφάπαξ καταβολή ή με δόσεις ισάριθμες των αναγνωριζόμενων μηνών απασχόλησης. Σε περίπτωση θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος πριν από τον χρόνο εξόφλησης του συνολικού ποσού εξαγοράς, παρακρατείται κάθε μήνα από τη σύνταξη και μέχρι την εξόφληση ποσό ίσο με ποσοστό ενός τετάρτου (1/4) του ποσού της σύνταξης. Για τον Κλάδο Επικουρικής Ασφάλισης του e-Ε.Φ.Κ.Α. εφαρμόζεται το άρθρο 46 του ν. 4670/2020 (Α' 43) και για το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Ταμείο Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης» (Τ.Ε.Κ.Α.) εφαρμόζεται το άρθρο 64 του ν. 4826/2021 (Α' 160).

ε) Ο χρόνος που αναγνωρίζεται είναι πραγματικός χρόνος ασφάλισης και ως τέτοιος δεν συμπεριλαμβάνεται στο προβλεπόμενο από το άρθρο 17 του ν. 3865/2010 (Α' 120) και το άρθρο 64 του ν. 4826/2021 ανώτατο όριο αναγνωριζόμενου χρόνου ασφάλισης.

5. α) Για τα πρόσωπα της παρ. 1 που προσλαμβάνονται από τη δημοσίευση του παρόντος και εφεξής, τα οποία υπάγονται στο ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 3865/2010 και για τα οποία καταβάλλεται πρόσθετη ειδική εισφορά βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών στην κύρια ασφάλιση, για την κάλυψή τους ως προς την επικουρική ασφάλιση καταβάλλεται η πρόσθετη ειδική εισφορά υπέρ επικουρικής ασφάλισης της παρ. 2.

β) Για τα πρόσωπα της παρ. 1 που έχουν ήδη προσληφθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου, τα οποία υπάγονται στο ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 3865/2010 και για τα

οποία καταβάλλεται ήδη πρόσθετη ειδική εισφορά βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματών στην κύρια ασφάλιση, για την κάλυψή τους ως προς την επικουρική ασφάλιση καταβάλλεται υποχρεωτικά η πρόσθετη ειδική εισφορά υπέρ επικουρικής ασφάλισης της παρ. 2.

Για την εφαρμογή του άρθρου 96Α του ν. 4387/2016 και του άρθρου 52 του ν. 4826/2021 σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου, τα πρόσωπα της περ. β) της παρ. 5 υποχρεούνται στην αναγνώριση κατόπιν εξαγοράς και στον επικουρικό φορέα τόσου χρονικού διαστήματος, όσου απαιτείται για τη συμπλήρωση των ελάχιστων προϋποθέσεων χρόνου ασφάλισης για τη συνταξιοδότηση με τις διατάξεις περί βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματών του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η αίτηση για την αναγνώριση υποβάλλεται στις αρμόδιες υπηρεσίες εκκαθάρισης μισθοδοσίας του φορέα απασχόλησης. Η αναγνώριση γίνεται με την καταβολή από τον ασφαλισμένο για κάθε μήνα αναγνωριζόμενου χρόνου ασφάλισης της πρόσθετης ειδικής εισφοράς βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματών υπέρ επικουρικής ασφάλισης ασφαλισμένου και εργοδότη, στο ποσοστό που ισχύει κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης εξαγοράς και επί των συντάξιμων αποδοχών του ασφαλισμένου κατά τον μήνα υποβολής της αίτησης εξαγοράς. Η αναγνώριση λαμβάνει χώρα με πράξη της αρμόδιας υπηρεσίας εκκαθάρισης μισθοδοσίας του φορέα απασχόλησης. Μετά την εξόφληση του ποσού της εξαγοράς εκδίδεται βεβαίωση από την εν λόγω αρμόδια υπηρεσία, η οποία τίθεται στον υπηρεσιακό φάκελο του ασφαλισμένου.

Ο χρόνος που αναγνωρίζεται είναι πραγματικός χρόνος ασφάλισης και ως τέτοιος δεν συμπεριλαμβάνεται στο προβλεπόμενο από το άρθρο 64 του ν. 4826/2021 ανώτατο όριο αναγνωριζόμενου χρόνου ασφάλισης. Σε περίπτωση θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος πριν από τον χρόνο εξόφλησης του συνολικού ποσού εξαγοράς, στον Κλάδο Επικουρικής Ασφάλισης του ε-Ε.Φ.Κ.Α. εφαρμόζεται το άρθρο 46 του ν. 4670/2020 και για το Τ.Ε.Κ.Α. εφαρμόζεται το άρθρο 64 του ν. 4826/2021.

6. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, δύναται να καθορίζονται η διαδικασία υπαγωγής στις ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή τους.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ»

Το ως άνω σχέδιο διατάξεων, μαζί με τις από 27.5.2026 (αφορώσα το πρώτο άρθρο των προτεινόμενων ρυθμίσεων) και 28.5.2026 (για το δεύτερο άρθρο των προτεινόμενων ρυθμίσεων) εισηγητικές εκθέσεις οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 και τις αντίστοιχες αιτιολογικές εκθέσεις αυτών, υποβλήθηκε για γνωμοδότηση στις 4.6.2026 στο Ελεγκτικό Συνέδριο με το ΑΠ 88367 ΕΞ 2026 έγγραφο του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και διαβιβάστηκε, περαιτέρω, με το ΑΠ 28660/Φ17/5.6.2026 έγγραφο της Υπηρεσίας Επιτρόπου στη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Όγδοο Τμήμα του Δικαστηρίου. Το Τμήμα, μετά την τήρηση της

προβλεπόμενης στο άρθρο 56 του ν. 4820/2021 διαδικασίας, επεξεργάστηκε σχέδιο γνωμοδότησης, το οποίο ακολούθως προωθήθηκε στη Μείζονα Ολομέλεια του Δικαστηρίου, προκειμένου να γνωμοδοτήσει, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος και το άρθρο 10 παρ. 1 του ανωτέρω νόμου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Ο Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Αντώνιος Νικητάκης διατύπωσε την ακόλουθη έγγραφη γνώμη:

«**1.** Εισάγουμε ενώπιον της Ολομέλειας του Σώματος προς γνωμοδότηση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2, 98 παρ. 1 περ. δ' του Συντάγματος καθώς και αυτές των άρθρων 10 παρ. 1 και 36 περ. β' του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις» (Α' 130), σχέδια δύο άρθρων με τίτλους «Προϋποθέσεις παροχής χορηγίας αιρετών πρώτου και δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης» και «Ενοποίηση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης των εργαζομένων στα Νοσοκομεία, στα Κέντρα Υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) και στο Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.), με τις ειδικότητες των νοσηλευτών, βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων διασωστών» αντίστοιχα, τα οποία μας απεστάλησαν με το ΑΠ 88367 ΕΞ 2026/4.6.2026 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, εκθέτουμε δε τα ακόλουθα:

2. Οι προτεινόμενες διατάξεις διαρθρώνονται σε δύο ενιαία άρθρα. Με το πρώτο εξ αυτών ουσιαστικώς επιδιώκεται η διεύρυνση του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής της διατάξεως της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (Α' 265), ώστε να δύναται να απονεμηθεί η προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή μηνιαία χορηγία και σε όσους διετέλεσαν σε θέσεις αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη για πρώτη φορά πριν την ισχύ του ν. 4093/2012, ενώ για τη συμπλήρωση της απαιτούμενης για τη θεμελίωση του σχετικού συνταξιοδοτικού δικαιώματος των ως άνω προσώπων εικοσαετίας προσμετρώνται συλλήβδην τα χρόνια υπηρεσίας και στους δύο βαθμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ήτοι αρκεί συνολική πραγματική υπηρεσία είκοσι ετών σε θέσεις αιρετού Νομάρχη, Περιφερειάρχη, Δημάρχου, Προέδρου, νομαρχιακού ή περιφερειακού ή δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου. Προσέτι, για την ενεργοποίηση του δικαιώματος αυτού οι εισαγόμενες ρυθμίσεις απαιτούν τη συμπλήρωση του 67^{ου} έτους της ηλικίας των ανωτέρω προσώπων, ενώ περαιτέρω προβλέπεται ότι ο υπολογισμός της μηνιαίας χορηγίας θα λάβει χώρα συμφώνως προς τις διατάξεις του ν. 4387/2016, όπως ισχύουν. Τέλος, ορίζεται ότι τα οικονομικά αποτελέσματα των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησεως επέρχονται από την έναρξη ισχύος του υπό εξέταση άρθρου.

3. Εξ ετέρου, με το δεύτερο προς γνωμοδότηση άρθρο εντάσσονται, κατόπιν σχετικής προς τούτο αιτήσεώς τους, στο καθεστώς των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ) τόσο ως προς την κύρια όσο και ως προς την επικουρική ασφάλιση οι εργαζόμενοι με τις ειδικότητες των νοσηλευτών – βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων – διασωστών (περ. 31 και 51 της ΥΑ Φ10221/οικ.26816/929/2011, Β' 2778), οι οποίοι υπηρετούν στα Νοσοκομεία, στα Κέντρα Υγείας του Ε.Σ.Υ., καθώς και στο Ε.Κ.Α.Β., συγκεκριμένα δε σε κλινικές, μικροβιολογικά και βιοχημικά εργαστήρια αυτών, και υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου. Ειδικότερα δε, προβλέπεται η δυνατότητα συνταξιοδοτήσεως στο 62^ο έτος (ήτοι πέντε έτη νωρίτερα σε σχέση με τους λοιπούς ασφαλισμένους), εφόσον έχει συμπληρωθεί δεκαπενταετής συντάξιμη υπηρεσία εκ της οποίας δώδεκα (12) έτη στις συγκεκριμένες ειδικότητες και τρία (3) έτη τα τελευταία δεκαεπτά (17) έτη πριν τη συμπλήρωση του ανωτέρω ορίου ηλικίας ή την υποβολή συνταξιοδοτήσεως, ορίζεται ότι για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος για επικουρική σύνταξη εφαρμόζεται το άρθρο 96Α του ν. 4387/2016 και καθορίζεται η καταβολή της πρόσθετης ειδικής εισφοράς ΒΑΕ για την κύρια και την επικουρική ασφάλιση (παρ. 1, 2 και 3 του προτεινόμενου άρθρου). Περαιτέρω, προβλέπεται η δυνατότητα εξαγοράς και αναγνωρίσεως προηγούμενου χρόνου απασχολήσεως, ο οποίος λογίζεται ως πραγματικός χρόνος ασφαλίσεως, για τη συμπλήρωση των απαιτούμενων προϋποθέσεων συνταξιοδοτήσεως (παρ. 4 του εν λόγω άρθρου). Επιπλέον, για όσους εργάζονται στις ανωτέρω ειδικότητες, έχουν προσληφθεί στο δημόσιο από 1.1.2011 και εφεξής και επομένως, υπάγονται υποχρεωτικά και αυτοδίκαια στον κλάδο κύριας σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δυνάμει του άρθρου 2 του ν. 3865/2010 και κατά συνέπεια και στην κατηγορία των ΒΑΕ για την κύρια σύνταξη, προβλέπεται η υπαγωγή στην κατηγορία των ΒΑΕ και για τον κλάδο επικουρικής ασφάλισης του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΤΕΑΔΥ) ή του ΤΕΚΑ (παρ. 5 του ίδιου άρθρου). Τέλος, παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφαλίσεως, να καθορίσει, με απόφασή του, «[τ]η διαδικασία υπαγωγής στις ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου και κάθε άλλο θέμα σχετικά με την εφαρμογή τους» (παρ. 6 του υπό εξέταση άρθρου).

4. Δοθέντος ότι με τις εισαγόμενες διατάξεις, αφενός μεν, θεσπίζεται η χορήγηση μηνιαίας χορηγίας, η οποία κατά τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου περιλαμβάνεται στην έννοια της σύνταξης (Ελ.Συν Ολ. 229/2025, 826/2011, 1760/2010), στα αναφερόμενα στη σκέψη 2 πρόσωπα, ειδικότερα δε καθορίζονται τα πρόσωπα που τη δικαιούνται, οι λοιπές προϋποθέσεις που απαιτείται να συντρέχουν για την απονομή της, καθώς και το ποσό αυτής (διά παραπομπής στις ισχύουσες διατάξεις του ν. 4387/2016) (σχέδιο πρώτου άρθρου), αφετέρου δε, εισάγονται, μέσω της δυνατότητας εντάξεώς τους στην κατηγορία των ΒΑΕ, ευνοϊκές προϋποθέσεις απονομής συντάξεως σε υπαλλήλους, οι οποίοι εργάζονται ως νοσηλευτές – βοηθοί νοσηλευτές, οδηγοί και βοηθοί ασθενοφόρων

– διασώστες, υπηρετούν στα Νοσοκομεία, στα Κέντρα Υγείας του Ε.Σ.Υ., καθώς και στο Ε.Κ.Α.Β., συγκεκριμένα δε σε κλινικές, μικροβιολογικά και βιοχημικά εργαστήρια αυτών, και υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου, τα ως άνω σχέδια άρθρων υποβάλλονται στον γνωμοδοτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου πριν από την κατάθεσή τους στη Βουλή, κατά το άρθρο 98 παρ. 1 δ' του Συντάγματος (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 3ης Ειδ.Συν. της 25.5.2026, 7ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 6ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 1ης Ειδ. Συν. της 14.3.2023). Συνεπώς, παραδεκτώς εισάγονται ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την έκδοση γνωμοδότησης κατά τα άρθρα 73 παρ. 2 του Συντάγματος και 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021.

5. Αντιθέτως, απαραδέκτως εισάγονται προς γνωμοδότηση οι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1, της περ. β' της παρ. 2, της περ. β' της παρ. 4 και της παρ. 5 του προτεινόμενου δεύτερου άρθρου, οι οποίες δεν έχουν συνταξιοδοτικό περιεχόμενο, καθόσον αφορούν αποκλειστικά σε επικουρικές συντάξεις, καθώς και οι διατάξεις των περ. γ, δ και ε' της παρ. 4, κατά το μέρος που αφορούν στην επικουρική σύνταξη. Περαιτέρω, οι υπό εξέταση ρυθμίσεις ούτε με βάση τη διάταξη του άρθρου 56 παρ. 2 του ν. 4820/2021 εισάγονται παραδεκτώς προς γνωμοδότηση. Τούτο, διότι, αφής στιγμής στην πράξη επεκτείνουν την εφαρμογή συγκεκριμένων ήδη ισχυουσών διατάξεων της περί των επικουρικών συντάξεων νομοθεσίας σε νέες κατηγορίες δικαιούχων (αντίστοιχες ειδικότητες εργαζομένων στα Νοσοκομεία, στα Κέντρα Υγείας του Ε.Σ.Υ., καθώς και στο Ε.Κ.Α.Β., οι οποίοι υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου) δεν θεσπίζουν το πρώτον ουσιώδεις και μείζονες ως προς την έκταση και τη σημασία τους μεταρρυθμίσεις στο δημόσιο σύστημα ασφάλισης. Περαιτέρω, ούτε από την εφαρμογή τους προκύπτει ότι θα ωφεληθεί το σύνολο των επικουρικός ασφαλισμένων του e-ΕΦΚΑ ή έστω μεγάλος αριθμός αυτών, ενώ από την οικεία εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων ρύθμισης του άρθρου 24 παρ. 5 περ. ε' του ν. 4270/2014, Α' 143, συνταχθείσα από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, δεν προκύπτει καν η δημοσιονομική επιβάρυνση που προκαλείται στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 7ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023).

6. Περαιτέρω, οι υπό γνωμοδότηση διατάξεις συνοδεύονται από τις οικείες αιτιολογικές εκθέσεις και τις 15095/27.5.2026 και 15339/28.5.2026 εισηγητικές εκθέσεις του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 σχετικά με την ετήσια οικονομική επιβάρυνση που προκαλείται από την εφαρμογή τους. Επισημαίνουμε, επίσης, ότι σε κάθε περίπτωση πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις της διατάξεως του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, ήτοι οι προτεινόμενες διατάξεις να ενταχθούν σε ιδιαίτερο κεφάλαιο του περιέχοντος και έτερες ρυθμίσεις νομοσχεδίου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, στο δε τίτλο του νομοθετήματος αυτού, ο οποίος στο διαβιβαστικό έγγραφο του Υπουργείου

αναγράφεται ως «Ενίσχυση της εφαρμογής της ισότητας της αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία ίσης αξίας και λοιπές διατάξεις - Ενσωμάτωση οδηγίας (Ε.Ε.)2023/970», να γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 3ης Ειδ. Συν. της 25.5.2026, 2ης Ειδ. Συν. της 6.4.2026, 1ης Ειδ. Συν. της 11.2.2026, 7ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 6ης Ειδ. Συν. της 8.12.2025, 5ης Ειδ. Συν. της 17.11.2025, 4ης Ειδ. Συν. της 21.7.2025, 3ης Ειδ. Συν. της 21.7.2025, 2ης Ειδ. Συν. της 31.3.2025, 2ης Ειδ. Συν. της 12.6.2024, 1ης Ειδ. Συν. της 17.1.2024, 6ης Ειδ. Συν. της 22.11.2023, 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023, 1ης Ειδ. Συν. της 14.3.2023, 5ης Ειδ. Συν. της 12.12.2022, 4ης Ειδ. Συν. της 3.11.2022, 2ης Ειδ. Συν. της 17.3.2021, κ.ά.).

7. Σύμφωνα με όσα διαλαμβάνονται στην 15095/27.5.2026 έκθεση οικονομικών επιπτώσεων, που συντάχθηκε από την Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014, από την εφαρμογή της υπό γνωμοδότηση σχετικής με την καταβολή μηνιαίας χορηγίας διατάξεως εκτιμάται ότι θα προκληθεί δαπάνη στον κρατικό προϋπολογισμό από την απονομή νέων χορηγιών τόσο σε πρόσωπα τα οποία με βάση τις υφιστάμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις δεν δικαιούνται την καταβολή αυτής όσο και σε πρόσωπα που θα συμπληρώσουν το απαιτούμενο όριο ηλικίας (67^ο έτος) στο μέλλον, η οποία, ωστόσο, «δεν δύναται να υπολογιστεί καθώς, αφενός, δεν είναι γνωστό εκ των προτέρων το πλήθος των δικαιούχων που εμπίπτουν στην ανωτέρω ρύθμιση και αφετέρου, ο υπολογισμός του ποσού της χορηγίας (βάσει του ν. 4387/2016, όπως ισχύει) διαφέρει κατά περίπτωση δικαιούχου». Επιπλέον, στην 15339/28.5.2026 έκθεση οικονομικών επιπτώσεων, που συντάχθηκε από την ίδια Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του εν λόγω Υπουργείου σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014 αναφέρεται ότι από την εφαρμογή του υπό εξέταση δεύτερου άρθρου σχετικώς με την ενοποίηση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης των εργαζομένων στα Νοσοκομεία, στα Κέντρα Υγείας του Ε.Σ.Υ. και στο Ε.Κ.Α.Β., με τις ειδικότητες των νοσηλευτών, βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων διασωστών, αφενός δύναται να προκληθεί επιβάρυνση στη συνταξιοδοτική δαπάνη του e-ΕΦΚΑ (και, κατά περίπτωση, του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης του e-ΕΦΚΑ ή του ΤΕΚΑ), καθώς και στους φορείς απασχολήσεως των ως άνω εργαζομένων από την εργοδοτική μερίδα της πρόσθετης εισφοράς ΒΑΕ και αφετέρου προκύπτει έσοδο για τον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ και, κατά περίπτωση, και του ΤΕΚΑ, ένεκα της καταβολής της πρόσθετης ειδικής εισφοράς ΒΑΕ και της δυνατότητας εξαγοράς προγενέστερου χρόνου απασχολήσεως στις προαναφερθείσες ειδικότητες, καθώς και ότι «[τ]ο συνολικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα δεν δύναται να υπολογιστεί εκ των προτέρων, καθώς εξαρτάται από τον αριθμό των εργαζομένων που θα υπαχθούν στη ρύθμιση, τον χρόνο ασφάλισης που θα αναγνωρισθεί με εξαγορά, τις

ασφαλιστικές αποδοχές τους και τον χρόνο θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος για κάθε περίπτωση». Κατόπιν τούτων, οι ως άνω εκθέσεις δεν είναι πλήρεις, καθόσον ουδείς υπολογισμός των δημοσιονομικών επιπτώσεων των προτεινόμενων διατάξεων λαμβάνει χώρα, παρά το γεγονός ότι η διοίκηση ενδείκνυται, χάριν των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. ΕλΣυν Μείζ. Ολ. 1312/2022), να διαθέτει στοιχεία για τον αριθμό των προσώπων που μπορούν δυνητικά να ωφεληθούν από τις εισαγόμενες ρυθμίσεις, ώστε να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις τους. Επιπροσθέτως, ανεξαρτήτως της πληρότητας των ως άνω εκθέσεων, ενόψει του ότι σε αυτές ούτε αναφέρεται ο τρόπος με τον οποίο θα καλυφθούν οι ως άνω δαπάνες, οι οποίες δεν προσδιορίζονται καν χρονικά, ούτε γίνεται ειδική αναφορά για το εάν οι δαπάνες που θα διατεθούν για την κάλυψή τους είναι εντός των δεσμευτικών ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) για τα έτη 2026 έως 2029, δεν πληρούνται σε απόλυτο βαθμό οι επιταγές του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος και 24 παρ. 5 περ. ε' του ν. 4270/2014 (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 2ης Ειδ. Συν. της 6.4.2026, 1ης Ειδ. Συν. της 11.2.2026, πρβλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 27.9.2023, ΕλΣυν Ολ. 5η Ειδ. Συν. της 12.12.2022, 5ης Ειδ. Συν. της 20.12.2021).

8. Ειδικότερα επί του αναφερόμενου στην απονομή μηνιαίας χορηγίας άρθρου (πρώτο υπό εξέταση άρθρο) εκθέτουμε τα ακόλουθα:

9. Η καταβολή χορηγίας, δηλαδή ισόβιας μηνιαίας οικονομικής παροχής στους αιρετούς του α' βαθμού τοπικής αυτοδιοικήσεως μετά τη λήξη της θητείας τους, αποτέλεσε εγγύηση θεσμικής και προσωπικής ανεξαρτησίας αυτών και αποτελεσματικής άσκησης του λειτουργήματός τους (ΕλΣυν Ολ. 269/2025). Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 91/1943 «Περί κωδικοποίησης πασών των περί χορηγίας εις διατελέσαντας Δημάρχους ισχυουσών διατάξεων και περί τροποποίησης και συμπλήρωσης αυτών» (Α' 129), όπως τροποποιήθηκαν με τους νόμους 1770/1944 (Α' 195) και 293/1976 (Α' 82), όσοι διετέλεσαν δήμαρχοι δικαιούνται ισόβια μηνιαία χορηγία εφόσον συμπληρώνουν α) οκταετή υπηρεσία δημάρχου ή β) επταετή υπηρεσία δημάρχου και τετραετή υπηρεσία δημοτικού συμβούλου ή γ) συνολική εικοσαετή υπηρεσία δημάρχου και δημοτικού συμβούλου, στην οποία πρέπει να περιλαμβάνεται μία πλήρης τετραετία αιρετού δημάρχου (άρθρο 4 παρ. 19 του ν. 3513/2006, ΕλΣυν Ολ. 269/2025, 118/2007, 2680/2016). Η χορηγία καταβαλλόταν με τη συμπλήρωση του νομίμου ορίου ηλικίας, το οποίο, εφόσον το δικαίωμα για τη λήψη της είχε θεμελιωθεί από 1ης Ιανουαρίου 1998 και μετά ή ο χορηγιούχος είχε αποκτήσει την ιδιότητα του δημάρχου από 1ης Οκτωβρίου 1990 και μετά ήταν το 60ο έτος (άρθρο 9 παρ. 4 του ν. 1902/1990, Α' 138, όπως αντικαταστάθηκε από τότε που ίσχυσε με την παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 1976/1991, Α' 184, ΕλΣυν Ολ. 269/2025, Τρ. Τμ. 1022/2021), με εξαίρεση την ανωτέρω υπό στοιχείο γ' περίπτωση, όπου το σχετικό ηλικιακό όριο ήταν το 65ο έτος (ΕλΣυν Ολ. 269/2025, 118/2017, 2680/2016). Το

ποσό της μηνιαίας χορηγίας ενός πρώην δημάρχου συνίστατο σε ποσοστό των εκάστοτε καταβαλλομένων μηνιαίων εξόδων παράστασης στον αντίστοιχο εν ενεργεία δήμαρχο. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 91/1943, όπως ίσχυε από 1.10.1991 μετά την αντικατάστασή του από το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 1876/1991 (Α' 184), το ποσό της μηνιαίας χορηγίας συνίστατο σε τόσα εικοστά πέμπτα των εξόδων παράστασης που καταβάλλονταν στον εν ενεργεία Δήμαρχο του οικείου Δήμου, όσα ήταν τα έτη της υπηρεσίας του, ενώ δεν μπορούσε να υπερβαίνει το 80% των ανωτέρω εξόδων παράστασης (ή μετά την κατάργηση αυτών της αντίστοιχης αντιμισθίας). Για την αντιμετώπιση μέρους της δαπάνης που απαιτείτο για την καταβολή της αποδιδόταν στο δημόσιο εισφορά 10% επί των εξόδων παράστασης των εν ενεργεία δημάρχων (άρθρο 2 παρ. 3 και άρθρο 8 παρ. 1 του ν. 1205/1981). Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 εδ. β' του ν. 1518/1985 (Α' 30), η χορηγία αναπροσαρμοζόταν κάθε έτος με βάση τα καταβαλλόμενα έξοδα παράστασης στον εν ενεργεία Δήμαρχο του οικείου Δήμου. Το ως άνω νομοθετικό καθεστώς μεταρρυθμίστηκε με το άρθρο 10 του ν. 2703/1999 «Αναπροσαρμογή συντάξεων συνταξιούχων μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., Ε.Π. των Τ.Ε.Ι., γιατρών Ε.Σ.Υ. και διπλωματικών υπαλλήλων, ρύθμιση συνταξιοδοτικών θεμάτων και άλλες διατάξεις», ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 8.4.1999 (Α' 72). Συγκεκριμένα, με τη νέα ρύθμιση, αφενός μεν ορίστηκε ως βάση υπολογισμού των χορηγιών που κανονίζονταν από 1.1.1998 και μετά τα έξοδα παράστασης που ελάμβανε ο χορηγιούχος κατά τον χρόνο εξόδου του από την υπηρεσία (παρ. 1), αφετέρου δε, μεταβλήθηκε ο τρόπος αναπροσαρμογής των χορηγιών, ο οποίος αποσυνδέθηκε πλέον από τα εκάστοτε καταβαλλόμενα στον εν ενεργεία δήμαρχο του οικείου δήμου έξοδα παράστασης, η δε αύξησή της συνδέθηκε εφεξής με την ακολουθούμενη κάθε φορά επί των πολιτικών συντάξεων του Δημοσίου μισθολογική πολιτική (παρ. 2). Κατά τη νομολογία δε του Ελεγκτικού Συνεδρίου στην έννοια της σύνταξης περιλαμβάνονταν και η καταβαλλόμενη στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης χορηγία (ΕλΣυν Ολ. 269/2025, 826/2011, 1760/2010). Εξάλλου, επί των νομοσχεδίων που αφορούσαν τις προϋποθέσεις απονομής και καταβολής της γνωμοδοτούσε το Ελεγκτικό Συνέδριο, ενώ και ο συνταξιοδοτικός νομοθέτης προέβλεπε ότι για τους αποχωρήσαντες μετά την 31.12.1984 με την ιδιότητα του Δημάρχου εφαρμόζονται οι περιορισμοί του άρθρου 58 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα και δεν επιτρέπεται η σύγχρονη καταβολή σύνταξης και χορηγίας.

10. Μετά τη θέσπιση των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων (Ν.Α.) ως ΟΤΑ β' βαθμού με τον ν. 2218/1994, ο νομοθέτης με τον ν. 2703/1999 θέσπισε διατάξεις σχετικώς με το συνταξιοδοτικό – ασφαλιστικό καθεστώς των οργάνων που συγκροτούσαν τον τότε νεοπαγή θεσμό της Ν.Α. Ειδικότερα, στην εισηγητική έκθεση επί του άρθρου 9 του ν. 2703/1999 αναφέρεται ότι «1. Θεσπίζεται η υπαγωγή των αιρετών νομαρχών και προέδρων Ν.Α. στη συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου και ορίζονται οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησής τους

(παράγραφος 1). 2. Καθορίζεται το ύψος της δικαιούμενης από τους νομάρχες και τους προέδρους των Ν.Α. χορηγίας και προσδιορίζεται το ανώτατο όριο αυτής (παράγραφος 2). 3. Ορίζεται ότι τα έξοδα παράστασης των εν ενεργεία νομαρχών και προέδρων Ν.Α. υπόκεινται σε κράτηση για κύρια σύνταξη υπέρ του Δημοσίου, όπως άλλωστε ισχύει για όλους τους υπαλλήλους - λειτουργούς που υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου (παράγραφος 3). 4. Προβλέπεται η υποχρεωτική υπαγωγή των νομαρχών και των προέδρων Ν.Α στην ασφάλιση του Τ.Α.Δ.Κ.Υ. με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ισχύουν για τους δημάρχους, η υπαγωγή στο καθεστώς υγειονομικής περίθαλψης του Δημοσίου κατά τα ισχύοντα για τους τακτικούς δημοσίους πολιτικούς υπαλλήλους ή προκειμένου για όσους ασφαλίζονται σε περισσότερους του ενός φορείς υγειονομικής περίθαλψης λόγω ιδιότητας και απασχόλησης στον οικείο φορέα κατ' επιλογή τους, καθώς επίσης και η λήψη εξόδων κηδείας από το φορέα στον οποίο ασφαλίζονται για υγειονομική περίθαλψη (παράγραφος 4). 5. Παρέχεται η δυνατότητα στους νομάρχες και στους προέδρους Ν.Α. να αναγνωρίσουν το χρόνο που έχει διανυθεί στις θέσεις τους μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου για τον οποίο δεν έχουν παρακρατηθεί οι αναλογούσες εισφορές (άρθρο 59 του π.δ. 1041/1979). Είναι επίσης αυτονόητο ότι η αναγνώριση του ανωτέρω χρόνου από το Τ.Α.Δ.Κ.Υ. υπακούει στις καταστατικές διατάξεις του εν λόγω Ταμείου (παράγραφος 5). 6. Καθορίζεται το όριο ηλικίας για την έναρξη πληρωμής της χορηγίας στα αιρετά όργανα του παρόντος άρθρου (παράγραφος 6). 7. Ορίζεται ότι για τα λοιπά συνταξιοδοτικά θέματα, τα οποία δεν ρυθμίζονται με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις περί χορηγίας δημάρχων, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά (παράγραφος 7)» (βλ. και τη σχετική γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 5ης Ειδ. Συν. της 14.10.1998).

11. Μεταγενεστέρως, η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 2703/1999 κωδικοποιήθηκε στην παρ. 11 του άρθρου 1 του π.δ. 169/2007, η οποία ορίζει ότι «Όσοι διατέλεσαν ή διατελούν νομάρχες ή πρόεδροι νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων από την 1^η Ιανουαρίου 1995 και μετά αποκτούν δικαίωμα μηνιαίας χορηγίας από το Δημόσιο, εφόσον συμπληρώσουν οκταετή τουλάχιστον θητεία στις θέσεις αυτές. Για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για τον υπολογισμό της σύνταξης συνυπολογίζεται και θητεία σε θέση αιρετού δημάρχου ή προέδρου κοινότητας ή χρόνος βουλευτείας, εφόσον δεν χρησίμευσαν για απόκτηση χορηγίας ή σύνταξης από τις θέσεις αυτές». Σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, όσοι διετέλεσαν ή διατελούν νομάρχες ή πρόεδροι Ν.Α. από 1.1.1995 και εφεξής αποκτούν δικαίωμα μηνιαίας χορηγίας εφόσον συμπληρώνουν οκταετή θητεία. Στο χρόνο αυτό, που απαιτείται για τη θεμελίωση του ως άνω δικαιώματός τους, μπορεί να συνυπολογιστεί και προγενέστερος χρόνος βουλευτείας ή υπηρεσίας σε θέση αιρετού δημάρχου ή προέδρου κοινότητας, τους εφόσον ο χρόνος αυτός δεν

χρησίμευσε για τη θεμελίωση ξεχωριστού συνταξιοδοτικού δικαιώματος (βλ. ΕλΣυν Τρ. Τμ. 147/2026, 1574/2025, ΙΙ Τμ. 950/2020, 4953/2013).

12. Ακολούθως, με τη θέσπιση του ν. 3852/2010 (Α' 87) ο νομοθέτης αναδιάρθρωσε τους δύο βαθμούς των ΟΤΑ. Ειδικότερα δε ως προς τους ΟΤΑ β' βαθμού, ίδρυσε τις Περιφέρειες (βλ. άρθρο 3 του εν λόγω νόμου), οι οποίες σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 283 του ίδιου νόμου υπεισέρχονται, αυτοδικαίως, μετά την έναρξη ασκήσεως των αρμοδιοτήτων τους, σε όλα τα δικαιώματα, περιλαμβανομένων και των εμπραγμάτων, καθώς και στις υποχρεώσεις, των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, οι οποίες καταργούνται.

13. Στη συνέχεια, στο άρθρο 14 παρ. 3 περ. α' του ν. 3865/2010 (Α' 120) ορίστηκε ότι «(...) 3. α. Τα αιρετά όργανα των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, με εξαίρεση τους προέδρους νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, τους νομάρχες, τους δημάρχους, και τους προέδρους Κοινοτήτων, που επιλέγουν την καταβολή των εξόδων παράστασης αντί των αποδοχών της οργανικής τους θέσης, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 8 του ν. 3833/2010 (ΦΕΚ 40 Α'), εξακολουθούν να διέπονται από το ασφαλιστικό καθεστώς των φορέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης, πρόνοιας και υγειονομικής περίθαλψης, που είχαν πριν την εκλογή τους, οπότε και ο χρόνος θητείας τους, ως αιρετών οργάνων, θεωρείται ως πραγματική και συντάξιμη υπηρεσία στη θέση από την οποία προέρχονται. Οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές υπολογίζονται επί των τακτικών μηνιαίων αποδοχών της οργανικής τους θέσης, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά και παρακρατούνται από τα έξοδα παράστασης, αποδιδόμενες, ανά μήνα, στους οικείους ασφαλιστικούς φορείς. Όπου προβλέπεται εργοδοτική εισφορά αυτή καταβάλλεται από το φορέα της οργανικής τους θέσης. (...)».

14. Τέλος, με τον ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012) μεταβλήθηκε το νομοθετικό καθεστώς για όσους αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα του βουλευτή ή του δημάρχου μετά την έναρξη ισχύος του. Συγκεκριμένα, στην παράγραφο Β του άρθρου πρώτου του ως άνω νόμου ορίζονται τα εξής: «1.α. Οι διατάξεις των άρθρων 1 του ν. 91/1943 (Α' 129), 1 και 2 του ν.δ. 99/1974 (Α' 295) και της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 (Α' 265) παύουν να ισχύουν για όσους από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα αποκτούν για πρώτη φορά την ιδιότητα του Βουλευτή ή του Δημάρχου, από την επομένη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του παρόντος νόμου. Τα πρόσωπα αυτά ασφαλιζονται για κύρια σύνταξη, πρόσθετη ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη, στους φορείς που ασφαλιζόνταν πριν την εκλογή τους στα αξιώματα αυτά και ο χρόνος της θητείας τους λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς αυτούς. Σε περίπτωση που δεν υφίσταται προγενέστερη κατά τα ανωτέρω ασφάλιση, για τα εν λόγω πρόσωπα έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου 2 του ν. 3865/2010 (Α' 120). Οι αναλογούσες

ασφαλιστικές εισφορές, όπως αυτές καθορίζονται από τη νομοθεσία του κάθε φορέα, βαρύνουν του μεν ασφαλισμένου τους ίδιους, του δε εργοδότη τη Βουλή ή το Δήμο, κατά περίπτωση, παρακρατούνται από τη βουλευτική αποζημίωση ή την αντιμισθία και αποδίδονται ανά μήνα στους οικείους φορείς. Όσα από τα ανωτέρω πρόσωπα πριν την εκλογή τους υπάγονταν στο ασφαλιστικό-συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου, οι ασφαλιστικές εισφορές υπολογίζονται επί των συντάξιμων αποδοχών της οργανικής τους θέσης, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά (...). δ. Στο τέλος του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 58 του π.δ. 169/2007, προστίθεται εδάφιο ως εξής: «Οι ανωτέρω διατάξεις έχουν εφαρμογή και: α. για όσους λαμβάνουν, εξ ιδίου δικαιώματος ή κατά μεταβίβαση, βουλευτική σύνταξη ή χορηγία αιρετού οργάνου των Ο.Τ.Α. α΄ και β΄ βαθμού, καθώς και β. για όσους λαμβάνουν σύνταξη από το Δημόσιο, συμπεριλαμβανομένης και της βουλευτικής ή χορηγία και συγχρόνως βουλευτική αποζημίωση ή αντιμισθία, ως αιρετά όργανα των Ο.Τ.Α. α΄ και β΄ βαθμού, κατά περίπτωση». ε. Χρόνος ασφάλισης σε οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα, καθώς και στο Δημόσιο δεν μπορεί να χρησιμεύσει για τη θεμελίωση ή την προσαύξηση βουλευτικής σύνταξης ή σύνταξης αιρετού οργάνου των Ο.Τ.Α. α΄ και β΄ βαθμού. (...) ζ. Οι διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3865/2010, από 1.1.2011 έχουν εφαρμογή για τα πρόσωπα της παρ. 1 του άρθρου 93 του ν. 3852/2010 (Α΄ 87), με εξαίρεση τους δημάρχους, καθώς και για τα πρόσωπα του άρθρου 182 του ίδιου ως άνω νόμου, τα οποία λαμβάνουν αντιμισθία. η. Οι αναλογούσες εισφορές ασφαλισμένου των προσώπων της παρ. 1 των άρθρων 93 και 182 του ν. 3852/2010 βαρύνουν τους ίδιους. θ. Οι καταβαλλόμενες κατά την 1.1.2013 και εφεξής κανονιζόμενες συντάξεις των βουλευτών και των αιρετών οργάνων των Ο.Τ.Α. α΄ και β΄ βαθμού που λαμβάνουν και δεύτερη κύρια σύνταξη από οποιοδήποτε φορέα κοινωνικής ασφάλισης ή το Δημόσιο, μειώνονται κατά 20%. Το ποσοστό της μείωσης ορίζεται σε 30% εάν τα ανωτέρω πρόσωπα λαμβάνουν και τρίτη σύνταξη συμπεριλαμβανομένης και της βουλευτικής ή της χορηγίας. (...) ι. Η εξ ιδίου δικαιώματος σύνταξη για όσα από τα πρόσωπα της προηγούμενης περίπτωσης θα θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από την 1.1.2013 και μετά, καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας τους (...).». Με τις ανωτέρω διατάξεις, οι οποίες θεσπίστηκαν, όπως προκύπτει από την οικεία αιτιολογική έκθεση, «προκειμένου να περισταλεί η δημοσιονομική δαπάνη των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων», καταργούνται πλέον η βουλευτική σύνταξη και η χορηγία για όσα πρόσωπα αποκτούν την ιδιότητα του βουλευτή ή του δημάρχου, αντίστοιχα, από την επομένη έναρξης της ισχύος του ανωτέρω νόμου και προβλέπεται ότι τα έτη της θητείας αυτών ως βουλευτών ή δημάρχων προσμετρώνται στο συνολικό χρόνο ασφάλισής τους. Ως εκ τούτου, οι εκλεγέντες για πρώτη φορά μετά τον ν. 4093/2012 βουλευτές ή δήμαρχοι διατηρούν αποκλειστικά, ως προς το συνταξιοδοτικό τους καθεστώς, την ιδιότητα του

ασφαλισμένου σε κάποιο πρώην ταμείο ασφάλισης ή στο Δημόσιο (ΕλΣυν Ολ. 269/2025).

15. Από τη συστηματική ερμηνεία των αναφερόμενων στις προηγούμενες σκέψεις διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα: Μετά τη θέσπιση των Ν.Α. ως ΟΤΑ β' βαθμού, ο νομοθέτης ρύθμισε το συνταξιοδοτικό καθεστώς των νομαρχών και των προέδρων Ν.Α. με την εισαγωγή ειδικής συνταξιοδοτικής ρυθμίσεως (άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 2703/1999) και την περαιτέρω δυνατότητα αναγνώρισεως του διαδραμόντος από 1.1.1995 έως τη θέσπιση του ν. 2703/1999 χρόνου θητείας στις θέσεις αυτές (άρθρο 9 παρ. 5 του ίδιου νόμου). Αντιθέτως, μετά τη θέσπιση των Περιφερειών ως ΟΤΑ β' βαθμού με τον ν. 3852/2010, ο νομοθέτης δεν εισήγαγε αντίστοιχες ρυθμίσεις ως προς τους Περιφερειάρχες, ήτοι δεν θέσπισε ρητώς δικαίωμα των Περιφερειάρχων για λήψη μηνιαίας χορηγίας μετά τη λήξη της θητείας τους και την πλήρωση ανάλογων με τις ισχύουσες για τους νομάρχες και τους προέδρους των Ν.Α. προϋποθέσεων. Οι δε διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 2703/1999, ως και της παρ. 11 του άρθρου 1 του π.δ. 169/2007 στις οποίες έχουν κωδικοποιηθεί, δεν δύναται να τύχουν αναλογικής εφαρμογής και για τους εκλεγέντες με τον ν. 3852/2010 Περιφερειάρχες, καθόσον, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 80 παρ. 1 και 73 παρ. 2 του Συντάγματος, οι συνταξιοδοτικές διατάξεις πρέπει να ερμηνεύονται στενά και δεν επιτρέπεται με διασταλτική ερμηνεία ή ανάλογη ή επεκτατική εφαρμογή τους να διευρύνεται ο κύκλος των δικαιουμένων σύνταξης προσώπων ή να καθίστανται ευνοϊκότερες οι προϋποθέσεις αναγνώρισης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος (ΕλΣυν Ολ. 550/2023, 1701/2022, 550/2017, 1516/2016, 3409/2014). Εξάλλου, επιχείρημα υπέρ της μη συνταξιοδοτήσεως από το Δημόσιο των Περιφερειάρχων αντλείται και από μεταγενέστερες του ν. 3852/2010 διατάξεις. Ειδικότερα, στις ρυθμίσεις της παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3865/2010 ορίζεται ρητά ότι τα αιρετά όργανα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού, τα οποία επιλέγουν την καταβολή των εξόδων παράστασης αντί των αποδοχών της οργανικής τους θέσης, εξακολουθούν να διέπονται από το ασφαλιστικό καθεστώς των φορέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης, πρόνοιας και υγειονομικής περίθαλψης, που είχαν πριν την εκλογή τους, οπότε και ο χρόνος θητείας τους, ως αιρετών οργάνων, θεωρείται ως πραγματική και συντάξιμη υπηρεσία στη θέση από την οποία προέρχονται, εξαιρούνται δε από τη ρύθμιση αυτή μόνον οι πρόεδροι Ν.Α., οι νομάρχες, οι δήμαρχοι και οι πρόεδροι Κοινοτήτων, ήτοι τα αιρετά όργανα των ΟΤΑ για τα οποία υφίστατο ήδη ειδική συνταξιοδοτική ρύθμιση σχετικώς με το δικαίωμα λήψης χορηγίας μετά τη λήξη της θητείας τους, και όχι οι Περιφερειάρχες του ν. 3852/2010. Ακολούθως, με τις διατάξεις της περ. ζ' της υποπαραγράφου Β.1. της παρ. Β. του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 ορίζεται ότι οι διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3865/2010, από 1.1.2011 έχουν εφαρμογή για τα πρόσωπα της παρ. 1 του άρθρου 93 του ν. 3852/2010, με εξαίρεση τους δημάρχους, καθώς και για τα πρόσωπα του άρθρου 182 του ίδιου ως άνω νόμου (ήτοι συλλήβδην για όλα τα αιρετά όργανα των

Περιφερειών), τα οποία λαμβάνουν αντιμισθία. Ενώ δηλαδή ο νομοθέτης εξαιρεί από την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3865/2010 τους εκλεγέντες με τον ν. 3852/2010 δημάρχους που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα, καθόσον ως προς αυτούς υφίστατο έως την έναρξη ισχύος του ν. 4093/2012 το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς που αναφέρθηκε στη σκέψη 2, δεν εξαιρεί τους έχοντες υπαλληλική ιδιότητα Περιφερειάρχες, καθόσον ως προς αυτούς δεν υφίστατο ειδική συνταξιοδοτική ρύθμιση για τη λήψη μηνιαίας χορηγίας μετά τη λήξη της θητείας τους [βλ. και τις διατάξεις του άρθρου 119 του ν. 3852/2010, σύμφωνα με τις οποίες, και μεν προβλέπεται ότι κατά τη διάρκεια της θητείας του Περιφερειάρχη, αναστέλλεται η άσκηση κάθε επαγγελματικής δραστηριότητάς του (παρ. 1), ρύθμιση αντίστοιχη με αυτή του άρθρου 21 παρ.3 του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (π.δ. 30/1996, Α' 21) σύμφωνα με το οποίο αναστελλόταν οποιαδήποτε επαγγελματική δραστηριότητα του νομάρχη κατά τη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων του, ωστόσο στη συνέχεια ορίζεται αφενός ότι ο χρόνος αναστολής άσκησης της επαγγελματικής δραστηριότητας θεωρείται πραγματικός χρόνος για τα ασφαλιστικά δικαιώματα και αφετέρου ότι κατά τη διάρκεια της αναστολής, το σύνολο των εισφορών καταβάλλεται από την Περιφέρεια στον οικείο ασφαλιστικό φορέα και βαρύνει τον προϋπολογισμό αυτής (παρ. 2). Επισημαίνουμε ότι αντίστοιχη ρύθμιση είχε εισαχθεί και για τους δημάρχους σε δήμους άνω των 10.000 κατοίκων με το άρθρο 16 του ίδιου νόμου, το οποίο, ωστόσο καταργήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 18 του ν. 4111/2013, Α' 18/25.1.2013]. Προφανώς δε για τον ίδιο λόγο, με τις διατάξεις της περ. α' της υποπαραγράφου Β.1. της παρ. Β. του άρθρου πρώτου του ίδιου νόμου ο νομοθέτης κατήργησε τη βουλευτική σύνταξη και τη χορηγία για όσα πρόσωπα αποκτούν την ιδιότητα του βουλευτή ή του δημάρχου, αντίστοιχα, από την επομένη έναρξης της ισχύος του ανωτέρω νόμου και προέβλεψε ότι τα έτη της θητείας αυτών ως βουλευτών ή δημάρχων προσμετρώνται στον συνολικό χρόνο ασφάλισής τους, ήτοι προέβη σε ρύθμιση μόνο για τους βουλευτές και για όσα αιρετά όργανα των ΟΤΑ α' βαθμού υφίστατο πράγματι ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς και όχι για τα αιρετά όργανα των ΟΤΑ β' βαθμού, καθόσον για τους μεν Περιφερειάρχες ουδέποτε θεσπίστηκε δικαίωμα λήψης χορηγίας, για τους δε αιρετούς Νομάρχες ή προέδρους Ν.Α., λόγω της καταργήσεως των Ν.Α. ως ΟΤΑ β' βαθμού, δεν υφίστατο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 9 παρ. 1 του ν. 2703/1999 και του άρθρου 1 παρ. 11 του π.δ. 169/2007 από την έναρξη ισχύος του ν. 4093/2012 και εφεξής. Υπό την αντίθετη εκδοχή, συνεκτιμωμένου και του σκοπού ο οποίος επεδιώκετο με τις προαναφερόμενες διατάξεις του ν. 4093/2012 και ο οποίος συνίστατο στην περιστολή της της δημοσιονομικής δαπάνης των καταβαλλόμενων από το Δημόσιο συντάξεων (βλ. την οικεία αιτιολογική έκθεση), ο νομοθέτης ασφαλώς θα περιελάμβανε και τα αιρετά όργανα των Περιφερειών στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής (βλ., όμως, ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 3ης Ειδ. Συν. της 30.10.2012, όπου επί των διατάξεων της περ. α'

της υποπαρ. Β.1 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 επισημαίνεται πως «δεδομένου ότι στις ρυθμίσεις της περίπτωσης αυτής δεν αναφέρονται και οι αιρετοί β' βαθμού ο.τ.α., να ερευνηθεί και να διευκρινισθεί αν η διάταξη αυτή καταλαμβάνει και την κατηγορία αυτή των αιρετών οργάνων» και ΕλΣυν Τρ. Τμ. 147/2026). Ως εκ τούτου, έχουμε τη γνώμη ότι μετά τη θέσπιση των Περιφερειών ως ΟΤΑ β' βαθμού δεν υφίσταται δικαίωμα λήψης χορηγίας για τα αιρετά τους όργανα.

16. Ενόψει των όσων εκτέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, έχουμε τη γνώμη ότι οι εισαγόμενες ρυθμίσεις, στο μέτρο που προβλέπουν την απονομή της μηνιαίας χορηγίας της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 και σε όσους διετέλεσαν σε θέση Περιφερειάρχη, έχοντας αποκτήσει την ιδιότητα αυτή πριν την ισχύ του ν. 4093/2012, καθώς και την προσμέτρηση για τη θεμελίωση του δικαιώματος αυτού και της υπηρεσίας σε θέση περιφερειακού συμβούλου, δεν εναρμονίζονται με τη σαφή δικαιοπολιτική επιλογή του νομοθέτη περί της σταδιακής καταργήσεως της απονομής βουλευτικής συντάξεως ή χορηγίας σε βουλευτές και αιρετά όργανα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού και την προσμέτρηση της σχετικής θητείας στις θέσεις αυτές στο συνολικό χρόνο υπηρεσίας ή ασφάλισής τους αντίστοιχα, καθόσον δι' αυτών θεσπίζεται νέα κατηγορία δικαιούχων της μηνιαίας χορηγίας της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006. Αναμφιβόλως, ο νομοθέτης δύναται να μεταβάλλει άποψη, πλην στην προκειμένη περίπτωση η ρύθμιση αυτή δεν παρίσταται αρκούντως δικαιολογημένη αφενός λόγω του αποσπασματικού της χαρακτήρα (π.χ. με βάση τις υπό γνωμοδότηση διατάξεις δικαιούται μηνιαίας χορηγίας ο εκλεγείς άπαξ στη θέση Περιφερειάρχη προ της ισχύος του ν. 4093/2012, ο οποίος κατά τη λοιπά συμπληρώνει την απαιτούμενη εικοσαετή πραγματική υπηρεσία με την εκλογή σε θέση νομαρχιακού ή περιφερειακού ή δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου και όχι ο υπηρετών στη θέση Περιφερειάρχη, ήτοι σε θέση αυξημένης έναντι του εκλεγέντος σε θέση νομαρχιακού ή περιφερειακού ή δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου ευθύνης, για 19 χρόνια) και αφετέρου διότι επιβαρύνεται ο προϋπολογισμός του e-ΕΦΚΑ με τη θέσπιση νέας κατηγορίας δικαιούχων μηνιαίας χορηγίας (Περιφερειάρχες) και την πρόβλεψη του συνυπολογισμού στην εικοσαετή πραγματική υπηρεσία και της θητείας σε θέση περιφερειακού συμβούλου, για τις οποίες (ρρυθμίσεις), μάλιστα, ουδείς υπολογισμός των δημοσιονομικών επιπτώσεών τους λαμβάνει χώρα, με αποτέλεσμα το Ελεγκτικό Συνέδριο να μη δύναται εν τοις πράγμασι να επιτελέσει τον ρόλο του περί της διαφωτίσεως της Βουλής, ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων και να θέσουν υπό διακινδύνευση τη δημοσιονομική βιωσιμότητα αυτού (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 2ης Ειδ. Συν. της 6.4.2026, 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023, σκ. 4 με περαιτέρω παραπομπές). Ένεκα τούτων, είναι αμφίβολο εάν οι προτεινόμενες διατάξεις συμβάλλουν στη δημοσιονομική βιωσιμότητα (πρβλ. την

παρατήρηση του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στα Πρακτικά της ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 2ης Ειδ. Συν. της 31.3.2025, της 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023).

17. Περαιτέρω, ενώ η εισαγόμενη ρύθμιση περί της συλλήβδην προσμετρήσεως των ετών θητείας σε αιρετές θέσεις των ΟΤΑ α' και β' βαθμού υπαγορεύεται από «λόγους ίσης μεταχείρισης, ισοτιμίας και δικαιοσύνης» (βλ. την οικεία αιτιολογική έκθεση), ο τρόπος που επιχειρείται να θεσμοθετηθεί, ήτοι μέσω της θεσπίσεως νέας ρυθμίσεως και όχι μέσω της τροποποιήσεως της υφιστάμενης διατάξεως της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006, ενδέχεται να έχει ως συνέπεια η εξεταζόμενη διάταξη κατά την εφαρμογή της να εγείρει ζητήματα παραβιάσεως της θεσπιζόμενης στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχής της ισότητας, λαμβανομένης υπόψη της στενής ερμηνείας των συνταξιοδοτικών διατάξεων (βλ. σκ. 15), στο μέτρο που για τη θεμελίωση δικαιώματος καταβολής της μηνιαίας χορηγίας της εν λόγω διατάξεως του ν. 3513/2006, οι εκλεγέντες για πρώτη φορά σε θέσεις Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας προ της έναρξης ισχύος του ν. 4093/2012, δεν δύναται να προσμετρήσουν την πραγματική τους υπηρεσία σε θέση Περιφερειάρχη ή αιρετού Νομάρχη ή νομαρχιακού ή περιφερειακού συμβούλου. Τούτο δε, διότι οι υπό εξέταση διατάξεις αφορούν μόνο όσους διετέλεσαν σε θέσεις αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη προ της ενάρξεως ισχύος του ν. 4093/2012, η τοιαύτη δε διαφοροποίηση μεταξύ αυτών και των εκλεγέντων για πρώτη φορά σε θέσεις Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας προ της ενάρξεως ισχύος του ν. 4093/2012 δεν αιτιολογείται ειδικά στην οικεία αιτιολογική έκθεση (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 1ης Ειδ. Συν. της 17.1.2024, σκ. 8 με περαιτέρω παραπομπές).

18. Αντιθέτως, οι εισαγόμενες ρυθμίσεις παρίστανται δικαιολογημένες, στο μέτρο που προβλέπουν α) την προσμέτρηση στον χρόνο υπηρεσίας του χρόνου θητείας σε θέση νομαρχιακού συμβούλου, καθώς πράγματι υπηρετείται ο επιδιωκόμενος σκοπός της «ίσης μεταχείρισης, ισοτιμίας και δικαιοσύνης», συνεκτιμωμένου ότι για την προσμέτρηση της απαιτούμενης από τη διάταξη της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 εικοσαετίας προσμετράται η θητεία σε θέση δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου και ότι ο νομοθέτης, εντός του περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτει για την οργάνωση των χορηγιών ως προς τους όρους και τις προϋποθέσεις καταβολής τους, είχε πάντως απονεμίσει δικαίωμα χορηγίας και στους αιρετούς Νομάρχες και τους προέδρους των Ν.Α. (βλ. πάντως ΕλΣυν Τρ. Τμ. 147/2026) και β) τη συμπλήρωση του 67^{ου} έτους της ηλικίας των δικαιούμενων προσώπων, διότι το θεσπισθέν όριο ηλικίας συνάδει με τη διάταξη της περ. ι' της υποπαρ. Β.1. της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012.

19. Επίσης, η απλή παραπομπή στον ν. 4387/2016 ως προς τον υπολογισμό του ποσού της χορηγίας ενδέχεται να δημιουργήσει ερμηνευτικές δυσχέρειες κατά την εφαρμογή των υπό εξέταση διατάξεων, συνεκτιμωμένων του νέου συστήματος υπολογισμού συντάξεων και των οριζόμενων στις μεταβατικές διατάξεις αυτού, αφής στιγμής οι δικαιούχοι αυτών θεμελιώνουν το σχετικό δικαίωμα μηνιαίας

χορηγίας (εικοσαετή σχετική υπηρεσία), αλλά και συμπληρώνουν το απαιτούμενο όριο ηλικίας σε διαφορετικούς χρόνους (ήτοι σε σχέση με τον ν. 4387/2016 όσο και με την έναρξη ισχύος της προτεινόμενης διάταξης).

20. Επιπροσθέτως, επί του δεύτερου σχεδίου άρθρου εκθέτουμε τα ακόλουθα:

21. Οι διατάξεις του εισαγόμενου άρθρου παρίστανται δικαιολογημένες, καθόσον δι' αυτών εξομοιώνονται οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησεως όσων υπάγονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων υπαλλήλων και ούτω δεν εμπίπτουν στην προστασία του Κανονισμού ΒΑΕ με εκείνες που ισχύουν για τους εργαζόμενους των αντίστοιχων ειδικοτήτων, οι οποίοι υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, εμπίπτουν στις περιπτώσεις 31 και 51 της ΥΑ Φ10221/οικ.26816/929/11 (Β' 2778) και είτε απασχολούνται με τις ως άνω ειδικότητες στον ιδιωτικό τομέα είτε έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο από 1.1.2011 και εφεξής και ως εκ τούτου, έχουν ήδη υπαχθεί υποχρεωτικά και αυτοδίκαια στον κλάδο κύριας σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δυνάμει του άρθρου 2 του ν. 3865/2010 και κατά συνέπεια και στην κατηγορία των ΒΑΕ για την κύρια σύνταξη, ως προελέχθη. Τέλος, η εξουσιοδοτική διάταξη της παρ. 6 του εν λόγω άρθρου δεν φαίνεται να εγείρει ζήτημα είτε σε σχέση με τις διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2, 78 παρ. 4, 80 παρ. 1 και 98 παρ. 1 περιπτ. δ' του Συντάγματος, δυνάμει των οποίων ο καθορισμός των όρων και προϋποθέσεων για την απονομή συντάξεων και, για την ταυτότητα του λόγου, την αναγνώριση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, δεν μπορεί, όσον αφορά τους υπαγόμενους στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, να αποτελέσει αντικείμενο νομοθετικής εξουσιοδότησης (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 3ης Ειδ. Συν. της 8.6.2021, σκ. 15, με περαιτέρω παραπομπές), είτε σε σχέση με τις διατάξεις του άρθρου 43 του Συντάγματος, καθόσον στις προηγούμενες παραγράφους του εν λόγω άρθρου προσδιορίζονται επαρκώς οι δικαιούχοι της θεσπιζόμενης ευνοϊκής συνταξιοδοτικής μεταχείρισεως και οι προϋποθέσεις απονομής συντάξεως σε αυτούς, ενώ με την υπουργική απόφαση εξειδικεύονται οι τεχνικές λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων αυτών (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά της 3ης Ειδ. Συν. της 8.6.2021, σκ. 15-16).

22. Στο μέτρο, πάντως, που από την οικεία αιτιολογική έκθεση της διατάξεως δεν αιτιολογείται ειδικά γιατί η εισαγόμενη με αυτήν ρύθμιση είναι εφαρμοστέα μόνο στους εργαζόμενους με τις ειδικότητες των νοσηλευτών – βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων – διασωστών, οι οποίοι υπηρετούν στα Νοσοκομεία, στα Κέντρα Υγείας του Ε.Σ.Υ., καθώς και στο Ε.Κ.Α.Β., συγκεκριμένα σε κλινικές, μικροβιολογικά και βιοχημικά εργαστήρια αυτών, και υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου και όχι για παράδειγμα στους εργαζόμενους έτερων αντίστοιχων ειδικοτήτων που εμπίπτουν στην περ. 31 της ΥΑ Φ10221/οικ.26816/929/2011, όπως αυτές των παρασκευαστών και βοηθών αυτών, θαλαμηπόλων ψυχιατρικών νοσοκομείων και κλινικών, συντηρητών

πειραματόζωων, συσκευαστών ορών-εμβολίων, παρασκευαστών τραπέζης αίματος, βιολόγων εργαστηρίων, αν και στην προς γνωμοδότηση διάταξη περιλαμβάνονται ως χώροι εργασίας και τα μικροβιολογικά και βιοχημικά εργαστήρια των ανωτέρω Νοσοκομείων και Κέντρων Υγείας του Ε.Σ.Υ., στα οποία ενδέχεται να υπηρετούν και εργαζόμενοι με τις προαναφερόμενες εξαιρούμενες ειδικότητες της περ. 31 της ως άνω ΥΑ, οι οποίοι υπάγονται ομοίως στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου, η εισαγωγή ευνοϊκών συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων (δικαίωμα πλήρους σύνταξης με 15 χρόνια υπηρεσίας και τη συμπλήρωση του 62ου έτους της ηλικίας έναντι του 67ου που ισχύει για τους λοιπούς συνταξιούχους του Δημοσίου μετά από 1.1.2013) μόνο για τις συγκεκριμένες, περιοριστικά αναφερόμενες, ειδικότητες εργαζόμενων, οι οποίοι υπηρετούν στα Νοσοκομεία, στα Κέντρα Υγείας του Ε.Σ.Υ., καθώς και στο Ε.Κ.Α.Β., συγκεκριμένα δε σε κλινικές, μικροβιολογικά και βιοχημικά εργαστήρια αυτών, ενδέχεται να εγείρει ζητήματα αντίθεσης στη θεσπιζόμενη στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας.

23. Παρατηρούμε, τέλος, ότι συνεχίζεται η τάση του συνταξιοδοτικού νομοθέτη να θεσπίζει συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις με τρόπο αποσπασματικό, γεγονός που δεν συνάδει με τις αρχές της καλής νομοθέτησης και δεν διασφαλίζει την τήρηση στο συνταξιοδοτικό δίκαιο αρχών του κράτους δικαίου ως η ισότητα μεταχείρισης όμοιων περιπτώσεων (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 3ης Ειδ. Συν. της 25.5.2026, 2ης Ειδ. Συν. της 6.4.2026, 3ης Ειδ. Συν. της 3.4.2023).

24. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, υπό την προϋπόθεση απαλοιφής των λέξεων «Περιφερειάρχη» και «περιφερειακού» από το εισαγόμενο πρώτο άρθρο (βλ. σκ. 15-16), υπό τις επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν στις σκέψεις 17 και 22 και συνεκτιμωμένων των ειδικότερων νομοτεχνικών παρατηρήσεων-βελτιώσεων που προτάσσει η Ειδική Εισηγήτρια, προτείνουμε όπως η Ολομέλεια του Σώματος γνωμοδοτήσει θετικώς επί των ρυθμίσεων των εισαγόμενων, συνταξιοδοτικού περιεχομένου, διατάξεων, στο βαθμό, ασφαλώς, που εισάγονται παραδεκτώς προς γνωμοδότηση (βλ. σκ. 5).»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Η Σύμβουλος Ιουλία Παπαθεοδώρου, μέλος του Όγδου Τμήματος, παρουσίασε σχέδιο γνωμοδότησης, αναφορικά με τις προτεινόμενες διατάξεις, το οποίο επεξεργάστηκε το ανωτέρω Τμήμα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 10 παρ. 1, 27 περ. α' και 56 παρ. 1 του Οργανικού Νόμου του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4820/2021, Α' 130), όπως ισχύουν, και ενέκρινε σε διάσκεψή του η οποία έλαβε χώρα στις 12 Ιουνίου 2026.

Επακολούθησε συζήτηση μεταξύ των μελών της Μείζονος Ολομέλειας, τα οποία ενέκριναν την κάτωθι γνωμοδότηση.

Η γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

1. Η προς γνωμοδότηση ρύθμιση θα ενταχθεί, με τη μορφή χωριστού άρθρου αποτελούμενου από τρία εδάφια, στο σώμα των διατάξεων του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης με τίτλο «Ενίσχυση της εφαρμογής της ισότητας της αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία ίσης αξίας και λοιπές διατάξεις - Ενσωμάτωση οδηγίας (Ε.Ε.)2023/970».

2. Με το ως άνω προτεινόμενο σχέδιο άρθρου με τίτλο «Προϋποθέσεις παροχής χορηγίας αιρετών πρώτου και δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης» εισάγονται ρυθμίσεις για τον κανονισμό χορηγίας και σε όσους εξελέγησαν στο αξίωμα του Νομάρχη ή Περιφερειάρχη πριν από την ισχύ του ν. 4093/2012, εφόσον συμπληρώνουν, αφενός, εικοσαετή υπηρεσία σε θέσεις αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη, Δημάρχου, Προέδρου, νομαρχιακού ή περιφερειακού ή δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου, εκ των οποίων μια πλήρη τετραετία αιρετού Νομάρχη, Περιφερειάρχη, Δημάρχου ή Προέδρου και, αφετέρου, το 67^ο έτος της ηλικίας τους.

3. Κατά τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου στην έννοια της σύνταξης περιλαμβάνεται και η καταβαλλόμενη στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης χορηγία (ΕλΣυν Ολ. 826/2011, 1760/2010). Επομένως, η προτεινόμενη διάταξη έχει ως αντικείμενο τη ρύθμιση ζητημάτων συντάξεων του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, πολιτικών και στρατιωτικών και δη υπαγόμενων στην περίπτ. α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του ν. 4387/2016 (Α' 85) προσώπων (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 269/2025 σκ. 9 και 13).

4. Στην αιτιολογική έκθεση της υπό επεξεργασία ρύθμιση εκτίθεται ότι βασικό στόχο της αποτελεί, για λόγους ίσης μεταχείρισης, ισοτιμίας και δικαιοσύνης, η παροχή χορηγίας και για όσους έχουν υπηρετήσει στον δεύτερο βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, Περιφέρεια) και έχουν συνολική

υπηρεσία Νομάρχη, Περιφερειάρχη, Περιφερειακού Συμβούλου ή Δημάρχου, Δημοτικού ή Κοινοτικού συμβούλου ή Προέδρου κοινότητας είκοσι ετών, εκ των οποίων η μία θητεία να είναι δημάρχου ή νομάρχη ή περιφερειάρχη ή προέδρου κοινότητας, εφόσον έχουν αποκτήσει μια από τις ιδιότητες αυτές για πρώτη φορά πριν από την ισχύ του ν. 4093/2012 και έχουν συμπληρώσει το 67 έτος της ηλικίας τους. Ο νομοθέτης προτείνει, σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, να προσμετρώνται συλλήβδην τα χρόνια θητείας και στον πρώτο βαθμό Τ.Α. αλλά και στον δεύτερο για όσους έχουν υπηρετήσει επί μακρόν και στους δύο βαθμούς της Τ.Α. και έχουν διανύσει σημαντικό μέρος του χρόνου της ζωής και των δυνάμεών τους με αφοσίωση στην υπηρεσία της Τ.Α. στον τόπο τους.

5. Περαιτέρω, στην από 27.5.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014, η οποία συνοδεύει το υπό επεξεργασία σχέδιο άρθρου, διαλαμβάνεται ότι σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού προκαλείται δαπάνη από τη δημιουργία νέων μηνιαίων συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων από νέους δικαιούχους που μέχρι τον παρόντα χρόνο δεν λάμβαναν χορηγία, αλλά και από δικαιούχους που θα συμπληρώσουν στο μέλλον το 67^ο έτος της ηλικίας τους. Ωστόσο, σύμφωνα με την ίδια ως άνω έκθεση, η ως άνω δαπάνη δεν δύναται να υπολογιστεί, καθώς, αφενός, δεν είναι γνωστό εκ των προτέρων το πλήθος των δικαιούχων που εμπίπτουν στην προτεινόμενη ρύθμιση και, αφετέρου, το καταβλητέο ποσό της χορηγίας (βάσει του ν. 4387/2016, όπως ισχύει) διαφέρει κατά περίπτωση δικαιούχου.

6. Ειδικότερα, με το προς γνωμοδότηση σχέδιο άρθρου ορίζεται ότι α) όσοι απέκτησαν για πρώτη φορά την ιδιότητα του αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη πριν από την ισχύ του ν. 4093/2012, έχοντας, παράλληλα, συνολική πραγματική υπηρεσία αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη, Δημάρχου, Προέδρου, νομαρχιακού ή περιφερειακού ή δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου είκοσι (20) ετών, εκ των οποίων μία πλήρη τετραετία αιρετού Νομάρχη, Περιφερειάρχη, Δημάρχου ή Προέδρου και συμπλήρωσαν το 67^ο έτος της ηλικίας τους, αποκτούν το συνταξιοδοτικό δικαίωμα της περ. α της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006, ήτοι δικαίωμα λήψεως μηνιαίας χορηγίας, β) για τον υπολογισμό του ποσού της χορηγίας αυτής εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 4387/2016, όπως ισχύουν και γ) τα οικονομικά αποτελέσματα επί των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης επέρχονται από τη έναρξη ισχύος του παρόντος.

7. Στο άρθρο 4 παράγραφος 19 του ν. 3513/2006 (Α' 265), στο οποίο παραπέμπει η προτεινόμενη ρύθμιση, ορίζεται ότι:

- α. Δικαίωμα μηνιαίας χορηγίας από το Δημόσιο αποκτούν και όσοι διετέλεσαν σε θέσεις Δημάρχων και Προέδρων Κοινοτήτων, εφόσον έχουν συνολική πραγματική υπηρεσία Δημάρχου, Προέδρου, δημοτικού και κοινοτικού Συμβούλου είκοσι (20) ετών, εκ των οποίων μία πλήρη

τετραετία αιρετού Δημάρχου ή Προέδρου, και συμπληρωμένο το 65ο έτος της ηλικίας τους.

- β. Για τον υπολογισμό της χορηγίας των ανωτέρω Δημάρχων και Προέδρων Κοινοτήτων εφαρμόζονται οι διατάξεις του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 21 του ν. 1205/1981 (Α' 249).
- γ. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και για τα πρόσωπα τα οποία πληρούσαν τις προϋποθέσεις της περίπτωσης α' από την επομένη της δημοσίευσης του ν. 1205/1981 και μετά, τα δε οικονομικά αποτελέσματα εν προκειμένω αρχίζουν από την πρώτη του μήνα έκδοσης της πράξης συνταξιοδότησης.

8. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου εγγύηση για την απρόσκοπτη εκτέλεση των καθηκόντων των αιρετών του α' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης αποτέλεσε και η καταβολή σε αυτούς, μετά τη λήξη της θητείας τους, χορηγίας, δηλαδή ισόβιας μηνιαίας οικονομικής παροχής. Χορηγία edικαιοούνται: i) σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 91/1943 «Περί κωδικοποιήσεως πασών των περί χορηγίας εις διατελέσαντας Δημάρχους ισχυουσών διατάξεων και περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως αυτών» (Α' 129), όπως τροποποιήθηκαν με τους νόμους 1770/1944 (Α' 195) και 293/1976 (Α' 82), όσοι διετέλεσαν δήμαρχοι εφόσον συμπληρώνουν α) οκταετή υπηρεσία δημάρχου ή β) επταετή υπηρεσία δημάρχου και τετραετή υπηρεσία δημοτικού συμβούλου ή γ) συνολική εικοσαετή υπηρεσία δημάρχου και δημοτικού συμβούλου, στην οποία πρέπει να περιλαμβάνεται μία πλήρης τετραετία αιρετού δημάρχου (βλ. ΕλΣυν Ολ. 269/2025, σκ. 7) και ii) σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1205/1981, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 293/1976, όσοι έχουν διατελέσει αιρετοί Πρόεδροι Κοινότητας, εφόσον έχουν συμπληρώσει α) οκταετή πραγματική υπηρεσία Προέδρου, είτε β) επταετή υπηρεσία Προέδρου και τετραετή υπηρεσία κοινοτικού συμβούλου, είτε γ) εικοσαετή συνολική πραγματική υπηρεσία προέδρου, δημοτικού ή κοινοτικού συμβούλου, στην οποία να περιλαμβάνεται μια πλήρης τετραετία αιρετού προέδρου (βλ. ενδεικτικά ΕλΣυν Τρίτο Τμήμα 147/2026, 1028/2022 κ.ά.). Η χορηγία καταβαλλόταν με τη συμπλήρωση του νόμιμου ορίου ηλικίας το οποίο ειδικότερα για την περίπτωση γ' των ως άνω περιπτώσεων ήταν το 65^ο έτος της ηλικίας τους (ΕλΣυν Ολ. 118/2017, 2680/2016).

9. Όσον αφορά τον υπολογισμό της χορηγίας, οι αντίστοιχες διατάξεις (άρθρο 3 παρ. 1 του ν.δ. 91/1943 για τους δημάρχους και άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 1205/1981 για τους προέδρους κοινοτήτων) όριζαν ότι το ποσό της μηνιαίας χορηγίας συνίσταται σε τόσα εικοστά πέμπτα των εξόδων παράστασης που καταβάλλονταν στον εν ενεργεία Δήμαρχο ή Πρόεδρο Κοινότητας του οικείου Δήμου ή Κοινότητας όσα τα έτη υπηρεσίας τους, ενώ ειδικότερα για τον υπολογισμό της χορηγίας για τα πρόσωπα που υπάγονταν στις περιπτώσεις i) γ' και ii) γ' της ως

άνω σκέψης 8, η διάταξη της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 παραπέμπει στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 21 του ν. 1205/1981, στο οποίο ορίζεται ότι «(...) Η μηνιαία χορηγία τούτων συνίσταται εις την βασικήν χορηγίαν των οκτώ ετών πραγματικής υπηρεσίας, ανεξαρτήτως ετών συνολικής υπηρεσίας των». Σημειώνεται δε ότι σύμφωνα με τον συνταξιοδοτικό νομοθέτη (δεύτερο εδάφιο παραγράφου 14 του άρθρου 58 του π.δ. 169/2007), εξαιρούνταν από τους περιορισμούς των διατάξεων των άρθρων 8-13 του άρθρου 58 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (περί συρροής συντάξεων από το Δημόσιο Ταμείο) μόνο χορηγίες δημάρχων και προέδρων κοινοτήτων, που είχαν αποχωρήσει από την υπηρεσία τους μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1984.

10. Εξ άλλου, το ως άνω νομοθετικό καθεστώς μεταρρυθμίστηκε με το άρθρο 10 του ν. 2703/1999 «Αναπροσαρμογή συντάξεων συνταξιούχων μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., Ε.Π. των Τ.Ε.Ι., γιατρών Ε.Σ.Υ. και διπλωματικών υπαλλήλων, ρύθμιση συνταξιοδοτικών θεμάτων και άλλες διατάξεις» (Α' 72), με το οποίο, αφενός μεν ορίστηκε ως βάση υπολογισμού των χορηγιών που κανονίζονταν από 1.1.1998 και εφεξής τα έξοδα παράστασης που ελάμβανε ο χορηγιούχος κατά τον χρόνο εξόδου του από την υπηρεσία (παρ. 1), αφετέρου δε, μεταβλήθηκε ο τρόπος αναπροσαρμογής των χορηγιών, ο οποίος αποσυνδέθηκε πλέον από τα εκάστοτε καταβαλλόμενα στον εν ενεργεία δήμαρχο του οικείου δήμου έξοδα παράστασης, η δε αύξηση αυτών συνδέθηκε εφεξής με την ακολουθούμενη κάθε φορά επί των πολιτικών συντάξεων του Δημοσίου μισθολογική πολιτική (παρ. 2).

11. Παράλληλα, με το άρθρο 9 με τίτλο «Συνταξιοδότηση αιρετών νομαρχών» του ως άνω ν. 2703/1999 προστέθηκαν: α) στο άρθρο 1 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων η παράγραφος 11, με την οποία αναγνωρίστηκε δικαίωμα λήψεως μηνιαίας χορηγίας σε όσους διητέλεσαν νομάρχες ή πρόεδροι νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, από 1ης Ιανουαρίου 1995 και εφεξής, εφόσον συμπλήρωναν οκταεκτή τουλάχιστον θητεία στις θέσεις αυτές. Για τη θεμελίωση του εν λόγω συνταξιοδοτικού δικαιώματος και για τον υπολογισμό της σύνταξης συνυπολογιζόταν και η θητεία τους σε θέση αιρετού δημάρχου ή προέδρου κοινότητας ή χρόνος βουλευτείας, εφόσον δεν χρησίμευε για την απόκτηση άλλης χορηγίας ή σύνταξης από τις θέσεις αυτές και β) στο άρθρο 15 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων παράγραφος 10, με την οποία ορίζεται ότι η μηνιαία χορηγία των νομαρχών και των προέδρων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων συνίσταται σε τόσα εικοστά πέμπτα των μηνιαίων εξόδων παράστασης που λαμβάνουν κατά το χρόνο εξόδου τους από την υπηρεσία, όσα είναι τα έτη της υπηρεσίας τους στις θέσεις αυτές, ότι συνταξιοδοτούνται όταν συμπληρώσουν το 60^ο έτος της ηλικίας τους και ότι για την αύξηση των χορηγιών του παρόντος άρθρου, καθώς επίσης και για τα λοιπά συνταξιοδοτικά θέματα που δεν ρυθμίζονται με το άρθρο αυτό, έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις περί χορηγίας δημάρχων, όπως ισχύουν αυτές κάθε φορά.

12. Ο θεσμός της αυτοδιοίκησης μεταβλήθηκε σημαντικά μετά την ισχύ του ν. 3852/2010 (νόμος Καλλικράτη), με την ίδρυση της Περιφέρειας ως Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης β' βαθμού και την αντίστοιχη κατάργηση των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (βλ. άρθρο 283 παρ. 2 του ανωτέρω νόμου). Σύμφωνα με την οικεία εισηγητική έκθεση έγινε προσπάθεια εξορθολογισμού αλλά και ενίσχυσης της διαφάνειας στο ζήτημα των απολαβών των αιρετών της πρωτοβάθμιας αλλά και της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης με την καθιέρωση αντιμισθίας αντί των εξόδων παράστασης (βλ. άρθρα 92 και 181 του ν. 3852/2010 αντίστοιχα).

13. Μεταβολή ως προς το ανωτέρω καθεστώς επήλθε και με τον ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), σύμφωνα με την υποπαράγραφο Β1 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του οποίου, μεταξύ άλλων, οι διατάξεις της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 έπαυσαν να ισχύουν για όσους από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα αποκτούν για πρώτη φορά τις εν λόγω ιδιότητες από την επομένη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του. Τα πρόσωπα αυτά ασφαρίζονται για κύρια σύνταξη, πρόσθετη ασφάλιση και υγειονομική περίθαλψη, στους φορείς που ασφαλιζόνταν έως την εκλογή τους στα αξιώματα αυτά και ο χρόνος της θητείας τους λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης στους φορείς αυτούς. Σε περίπτωση που δεν υφίσταται προγενέστερη κατά τα ανωτέρω ασφάλιση, για τα εν λόγω πρόσωπα έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου 2 του ν. 3865/2010 (Α' 120). Υπενθυμίζεται δε ότι σύμφωνα με τα πρακτικά της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 3^{ης} Ειδ. Συν./30.10.2012, με τις ανωτέρω διατάξεις καταργείται η συνταξιοδότηση από το Δημόσιο των αιρετών οργάνων των Ο.Τ.Α. α' βαθμού, «και δεδομένου ότι στις ρυθμίσεις της περίπτωσης αυτής δεν αναφέρονται και οι αιρετοί β' βαθμού ο.τ.α., (...) να διευκρινισθεί αν η διάταξη αυτή καταλαμβάνει και την κατηγορία αυτή των αιρετών οργάνων» (πρβλ. απόφαση Τρίτου Τμ. ΕλΣυν 147/2026, σκ. 5).

14. Ακολούθως, με τις επιμέρους διατάξεις των Κεφαλαίων Α', Β' και Ε' του ν. 4387/2016, επιχειρήθηκε, σε συνδυασμό και με τα διαλαμβανόμενα στην αιτιολογική έκθεση αυτού, η πλήρης αναμόρφωση του εθνικού ασφαλιστικού συστήματος με την εισαγωγή νέου, ενιαίου συστήματος δημόσιας ασφάλισης, με τη θέσπιση όμοιων κανόνων για όλους τους απασχολούμενους είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα και η ενίσχυση του κοινωνικού και αναδιανεμητικού χαρακτήρα του μέσω της εθνικής σύνταξης (βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020). Περαιτέρω, με τις ανωτέρω διατάξεις υλοποιήθηκε η διαρθρωτική ένταξη του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον ΕΦΚΑ, όπως αυτές πλέον ισχύουν μετά την τροποποίησή τους με τις διατάξεις του ν. 4670/2020. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 2 αυτού, η

κύρια σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος, ανικανότητας και εκ μεταβιβάσεως υπολογίζεται πλέον ως το άθροισμα δύο τμημάτων, ήτοι της εθνικής σύνταξης του άρθρου 7 και της ανταποδοτικής σύνταξης του άρθρου 8. Επιπλέον, προβλέπεται πλέγμα μεταβατικών διατάξεων στα άρθρα 6 και 94 του ως άνω ν. 4387/2016, αναφορικά τόσο με τον χρόνο συμπλήρωσης του εκάστοτε προβλεπόμενου ορίου ηλικίας όσο και με τον χρόνο υποβολής στη συνταξιοδοτική διοίκηση της αίτησης συνταξιοδότησης από το ασφαλισμένο πρόσωπο. Εξάλλου, με την παράγραφο 9 του άρθρου 28 του ν. 4387/2016, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 28 του ν. 4670/2020, η οποία εντάσσεται στο Κεφάλαιο Γ «Ρυθμίσεις ασφαλισμένων του ιδιωτικού τομέα» ορίζεται ότι: «Για τον υπολογισμό του ανταποδοτικού τμήματος της σύνταξης/χορηγίας των προσώπων που είχαν διατελέσει Δήμαρχοι, Πρόεδροι Κοινότητας ή Νομάρχες προ του 2002, ως συντάξιμες αποδοχές λαμβάνονται υπόψη τα έξοδα παράστασης του τελευταίου έτους πριν από τη λήξη της θητείας τους. (...)».

II. Γενικές Παρατηρήσεις

15. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 73 παρ. 2, 74 και 75 παρ. 1 του Συντάγματος συνάγεται ότι τα νομοσχέδια, που υποβάλλονται προς γνωμοδότηση στο Ελεγκτικό Συνέδριο πρέπει να έχουν συνταξιοδοτικές συνέπειες εξ αυτών που καθιερώνουν την κατά το άρθρο 73 παρ. 2 γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να συνοδεύονται υποχρεωτικά από την οικεία αιτιολογική έκθεση και την οικεία έκθεση οικονομικών επιπτώσεων, εφόσον εξ αυτών προκαλείται δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του Φορέα απονομής συντάξεων. Ήδη ο κοινός νομοθέτης προβλέπει στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 4820/2021 ότι τέτοια νομοσχέδια που καθιερώνουν την γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι αυτά που αφορούν σε «συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης», ως εκ τούτου, αυτά που, εκ του αποτελέσματος, έχουν συνταξιοδοτικές συνέπειες (βλ. Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 3.4.2023, σκ. 3).

16. Η γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχει διπλή λειτουργία στην έννομη τάξη. Αυτή αφενός αποσκοπεί στη διατύπωση παρατηρήσεων από νομοτεχνική άποψη και με γνώμονα τις αρχές της καλής νομοθέτησης καθώς και στον έλεγχο της συμβατότητας των προς ψήφιση διατάξεων με τις συνταγματικές διατάξεις καθώς και τις υπερκείμενης τυπικής ισχύος διατάξεις για τη διευκόλυνση του έργου της Βουλής, αφετέρου στη διαφώτιση αυτής ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων και να θέσουν υπό διακινδύνευση τη δημοσιονομική βιωσιμότητα

αυτού (βλ. Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 3.4.2023, σκ. 4 με περαιτέρω παραπομπές).

17. Οι προτεινόμενες διατάξεις του πρώτου άρθρου, με τις οποίες ρυθμίζονται τα αναφερόμενα στις σκέψεις 2-6 θέματα, έχουν συνταξιοδοτικό περιεχόμενο, καθόσον αφορούν σε καταβολή χορηγίας, η οποία περιλαμβάνεται στην έννοια της σύνταξης (βλ. σκ. 3 της παρούσας) και συναφώς πρόκειται για διατάξεις για τις οποίες καθιερύεται η υποχρεωτική, από τα άρθρα 73 παρ. 2 και 98 παρ. 1 περ. δ' του Συντάγματος, γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και, ως εκ τούτου, παραδεκτώς εισάγονται ενώπιον του προς γνωμοδότηση (άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021, Α' 130) (βλ. Πρακτικά της 1ης Γεν. Συν./11.2.2026 της Μείζ. Ολ. ΕλΣυν, σκ. 7, και της 2ης Ειδ. Συν./31.3.2025 της Μείζ. Ολ. ΕλΣυν, σκ. 2).

18. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια απαιτείται να είναι ειδικά, ενώ δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν η παρείσφρηση συνταξιοδοτικών διατάξεων σε μη ειδικό νόμο, νόμο, δηλαδή, που αποσκοπεί στη ρύθμιση άλλων θεμάτων, μη συνταξιοδοτικών. Στην επιταγή αυτή του Συντάγματος συμμορφώνεται ο νομοθέτης και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις ενταχθούν σε ιδιαίτερο κεφάλαιο νομοσχεδίου περιέχοντος και άλλες ρυθμίσεις, προσέτι δε, στον τίτλο του νομοθετήματος αυτού, γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (βλ. Πρακτικά της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 31.3.2025, σκ. 3 με περαιτέρω παραπομπές). Κατ' ακολουθίαν, πρέπει το νομοθέτημα, εντός του οποίου θα περιληφθούν οι υπό γνωμοδότηση διατάξεις, να συμμορφώνεται με τις ως άνω απαιτήσεις.

III. Ειδικές Παρατηρήσεις

19. Όπως περιγράφεται και στις σκέψεις 7 και 8 της παρούσας, δικαίωμα μηνιαίας χορηγίας από το Δημόσιο αποκτούσαν, μεταξύ άλλων, και όσοι διετέλεσαν σε θέσεις Δημάρχων και Προέδρων Κοινοτήτων, εφόσον είχαν συνολική πραγματική υπηρεσία Δημάρχου, Προέδρου, δημοτικού και κοινοτικού Συμβούλου είκοσι (20) ετών, εκ των οποίων μία πλήρη τετραετία αιρετού Δημάρχου ή Προέδρου, και συμπληρωμένο το 65ο έτος της ηλικίας τους, επισημαίνεται δηλαδή ότι για την απόκτηση του ως άνω δικαιώματος υπολογιζόταν η υπηρεσία τους σε ΟΤΑ α' βαθμού. Αντίστοιχη ρύθμιση δεν υπήρχε για τους αιρετούς των ΟΤΑ β' βαθμού, και δη για τους Νομάρχες, για τους οποίους η σχετική συνταξιοδοτική νομοθεσία (άρθρο 1 παρ. 11 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων) προέβλεπε δικαίωμα λήψεως μηνιαίας χορηγίας σε όσους διετέλεσαν νομάρχες ή πρόεδροι νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων, από 1ης Ιανουαρίου 1995 και εφεξής, εφόσον συμπλήρωναν οκταεκτή τουλάχιστον θητεία στις θέσεις αυτές (συνυπολογιζομένου

του χρόνου θητείας ως Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας ή βουλευτείας μόνο αν ο χρόνος αυτός δεν είχε χρησιμεύσει για απόκτηση χορηγίας από τις θέσεις αυτές) και είχαν συμπληρώσει το 60^ο έτος της ηλικίας τους. Με την προτεινόμενη ρύθμιση επιδιώκεται η επέκταση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος της χορηγίας και σε όσους απέκτησαν για πρώτη φορά την ιδιότητα του αιρετού Νομάρχη ή του Περιφερειάρχη (μετά την κατάργηση των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, βλ. άρθρο 283 παρ. 2 του ν. 3852/2010) πριν από την ισχύ του ν. 4093/2012, έχοντας, παράλληλα, συνολική πραγματική υπηρεσία αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη, Δημάρχου, Προέδρου, νομαρχιακού ή περιφερειακού ή δημοτικού και κοινοτικού συμβούλου είκοσι (20) ετών, εκ των οποίων μία πλήρη τετραετία αιρετού Νομάρχη, Περιφερειάρχη, Δημάρχου ή Προέδρου, ήτοι η χορήγηση σύνταξης στους αιρετούς του β' βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης με τις ως άνω ιδιότητες, ακόμα και αν η παρεχόμενη συνολική εικοσαετής υπηρεσία τους αλλά και η ορισθείσα πλήρης τετραετία θητείας τους προέρχεται από την εκλογή τους σε διαφορετικά αιρετά αξιώματα είτε σε ΟΤΑ α' είτε/και σε ΟΤΑ β' βαθμού. Σύμφωνα δε με την οικεία αιτιολογική έκθεση με την προτεινόμενη ρύθμιση και για λόγους ίσης μεταχείρισης, ισοτιμίας και δικαιοσύνης προτείνεται η δυνατότητα καταβολής χορηγίας σε όσους έχουν υπηρετήσει στον δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης (Ν.Α., Περιφέρεια), με συνολική εικοσαετή πραγματική υπηρεσία, στην οποία «προσμετρώνται συλλήβδην τα χρόνια θητείας και στον πρώτο βαθμό Τ.Α. αλλά και στον δεύτερο για όσους έχουν υπηρετήσει επί μακρόν και στους δύο βαθμούς της Τ.Α. και έχουν διανύσει σημαντικό μέρος του χρόνου ζωής και των δυνάμεών τους με αφοσίωση στην υπηρεσία της Τ.Α. στον τόπο τους». Με τις αιτιολογίες αυτές και στο παρόν στάδιο του αφηρημένου ελέγχου των εν λόγω διατάξεων, δεν προκύπτει καταφανώς αντίθεση αυτών προς διατάξεις υπέρτερης τυπικής ισχύος, ενόψει άλλωστε και του οριακού χαρακτήρα του δικαστικού ελέγχου στον οποίο υπόκεινται οι νομοθετικές επιλογές (βλ. Πρακτικά της 4ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 29.6.2021, σκ. 12 της εισήγησης και 1 της γνωμοδότησης) και δεδομένου ότι ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να οργανώνει το ειδικό σύστημα κανονισμού των συντάξεων των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων καθώς και των χορηγιών ως προς τους εν δυνάμει δικαιούχους, τους όρους και τις προϋποθέσεις καταβολής των οικείων παροχών. Δεδομένου όμως ότι σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δεν είναι συνταγματικά επιτρεπτή η διασταλτική ερμηνεία των συνταξιοδοτικών διατάξεων κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διευρύνεται ο κύκλος των δικαιουμένων χορηγίας προσώπων ή να καθίστανται ευνοϊκότερες οι προϋποθέσεις αναγνώρισης του σχετικού συνταξιοδοτικού δικαιώματος, με τον συνυπολογισμό στον συντάξιμο χρόνο άλλων υπηρεσιών, οι οποίες δεν καθορίζονται ρητώς από τον νομοθέτη, παρατηρείται ότι α) η «συλλήβδην προσμέτρηση των ετών θητείας και στον πρώτο βαθμό Τ.Α. αλλά και στον δεύτερο βαθμό» για τη συμπλήρωση της εικοσαετίας, η οποία, κατά τη

γραμματική διατύπωση της προτεινόμενης ρύθμισης, αφορά σε όσους διετέλεσαν σε θέσεις αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη, δηλαδή κατέλαβαν αιρετά αξιώματα του β' βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η οποία εισήχθη για λόγους ίσης μεταχείρισης, ισοτιμίας και δικαιοσύνης, κατά την οικεία αιτιολογική έκθεση, ώστε να καλύπτονται όσοι έχουν υπηρετήσει επί μακρόν και στους δύο βαθμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και β) η πρόβλεψη, κατά τη γραμματική διατύπωση της προτεινόμενης ρύθμισης, ότι για τους διατελέσαντες σε θέσεις αιρετού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη, η πλήρης τετραετής θητεία μπορεί να αφορά όχι μόνο θητεία Νομάρχη ή Περιφερειάρχη αλλά και Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας, μπορεί να δημιουργήσουν ερμηνευτικές δυσχέρειες δεδομένου ότι η προτεινόμενη διάταξη εισάγεται ως αυτοτελής ρύθμιση και όχι ως τροποποίηση των ρυθμίσεων της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006 και ως εκ τούτου εισάγεται διάκριση σε σχέση με τα πρόσωπα που περιλαμβάνονται στις ρυθμίσεις της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006, ήτοι στα πρόσωπα που έχουν διατελέσει Δήμαρχοι ή Πρόεδροι Κοινότητας (έχοντας εκλεγεί πρώτη φορά προ της έναρξης ισχύος του ν. 4093/2012), δεδομένου ότι για τα τελευταία αυτά πρόσωπα προσμετρώνται για την συμπλήρωση τόσο της τετραετίας όσο και της εικοσαετίας μόνο τα έτη θητείας τους σε αιρετά αξιώματα στο πρώτο βαθμό Τ.Α. και όχι και τυχόν υπηρεσία αυτών στο δεύτερο βαθμό Τ.Α. και δη η υπηρεσία νομαρχιακού ή περιφερειακού συμβούλου.

20. Όσον αφορά, το δημοσιονομικό αποτύπωμα των προτεινόμενων ρυθμίσεων από τα αναφερόμενα στην οικεία έκθεση οικονομικών επιπτώσεων (σκέψη 5 της παρούσας) δεν προσδιορίζεται ούτε το συγκεκριμένο ύψος της δαπάνης που θα προκληθεί στον κρατικό προϋπολογισμό ή στον προϋπολογισμό του e-ΕΦΚΑ από τη μελλοντική καταβολή των νέων αυτών συντάξεων – χορηγιών ούτε ο τρόπος με τον οποίο θα καλυφθεί η εν λόγω δαπάνη, ούτε εάν η δαπάνη που θα διατεθεί για την κάλυψή τους είναι εντός των πλαισίων των δεσμευτικών ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) για τα έτη 2026-2029. Ενόψει του ότι η Διοίκηση ενδείκνυται να διαθέτει στοιχεία για τον αριθμό των προσώπων που μπορούν δυνητικά να ωφεληθούν από την προς γνωμοδότηση ρύθμιση, ώστε να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της, κατ' εφαρμογή των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. ΕλΣυν Μείζ. Ολ. 1312/2022 σκ. 12, 13), σε συνδυασμό με το ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνεται ο τρόπος που θα καλυφθεί η δαπάνη, ούτε βεβαιώνεται ότι είναι εντός των επιτρεπόμενων ορίων του ΠΔΠ, δεν πληρούνται σε επαρκή βαθμό οι επιταγές του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος και 24 παρ. 5 ε' του ν. 4270/2014 (βλ. ΕλΣυν Πρακτικά της 2^{ης} Ειδ. Συν. της Μείζονος Ολομέλειας/6.4.2026 και της 4ης Ειδ. Συν. της Μείζονος Ολομέλειας/27.9.2023 σκ. 8 όπου και περαιτέρω νομολογία). Μάλιστα, δεν πρέπει να παροράται ότι η αναγνώριση της εν λόγω κατηγορίας συντάξεων, ήτοι των

χορηγιών, έπαυσε να ισχύει για τα αιρετά όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ βαθμού τα οποία απέκτησαν την εν λόγω ιδιότητα μετά την έναρξη της ισχύος του ν. 4093/2012, περιορίζοντας τους καθιστάμενους με την προτεινόμενη ρύθμιση δικαιούχους, αλλά και καταδεικνύοντας την πρόθεση του Έλληνα νομοθέτη να περιστεύει τις συνταξιοδοτικές δαπάνες και δη να καταργήσει την εφεξής αναγνώριση των εν λόγω χορηγιών, η δε θεμιτή κατ' αρχήν μεταβολή των απόψεων του νομοθέτη, με τη θέσπιση μιας νέας κατηγορίας δικαιούχων (οι οποίοι πάντως έχουν αποκτήσει τη κρίσιμη ιδιότητα πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4093/2012) για την καταβολή χορηγίας οφείλει να συνοδεύεται από την αποτύπωση των δημοσιονομικών επιπτώσεων της και συγκεκριμένα τον κατ' ελάχιστον υπολογισμό της προκαλούμενης δαπάνης (βλ. ΕλΣυν Ολ. πρακτικά 1^{ης} Ειδ. Συν./17.1.2024, σκ. 8). Σε κάθε περίπτωση, η γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επί συνταξιοδοτικής ρύθμισης, πριν οι συναρμόδιοι Υπουργοί την υποβάλλουν στη Βουλή, στοχεύει και στη διαφώτιση της Βουλής, ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων. Η συνοδεύουσα, δε, την εξεταζόμενη ρύθμιση εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων δεν επιτρέπει στο Δικαστήριο, λόγω της πρόδηλης μη χρήσης επιστημονικών μεθόδων για την παραγωγή επαρκών δημοσιονομικών προβλέψεων, να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της εισαγόμενης ρύθμισης (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. πρακτικά 2^{ης} Ειδικής Συνεδρίασης/25.5.2020, σκ. 17).

21. Περαιτέρω, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ούτε η προτεινόμενη ρύθμιση, ούτε η οικεία αιτιολογική έκθεση αναλύει τον τρόπο υπολογισμού της χορηγίας, αλλά αρκείται στην αόριστη παραπομπή συλλήβδην στις διατάξεις του ν. 4387/2016, όπως οι τελευταίες ισχύουν. Η αόριστη και ασαφής αυτή παραπομπή στον ισχύοντα ν. 4387/2016 αναφορικά με τον τρόπο υπολογισμού του ποσού της προτεινόμενης προς αναγνώριση χορηγίας είναι πιθανό να δημιουργήσει ερμηνευτικές και πρακτικές ως προς την εφαρμογή των διατάξεων δυσχέρειες, λαμβάνοντας υπόψη το νέο σύστημα υπολογισμού συντάξεων, καθώς και τα οριζόμενα με τις μεταβατικές διατάξεις αυτού, καθώς πρόκειται για συντάξεις που θα κανονιστούν μετά την ισχύ του ως άνω νόμου, με δικαιούχους που θεμελιώνουν το ως άνω συνταξιοδοτικό δικαίωμα (εικοσαετή σχετική υπηρεσία), αλλά και συμπληρώνουν το απαιτούμενο όριο ηλικίας σε διαφορετικούς χρόνους, ήτοι σε σχέση τόσο με τον ν. 4387/2016 όσο και με την έναρξη ισχύος της προτεινόμενης διάταξης, ενώ η αοριστία αυτή δεν επιτρέπει στο Δικαστήριο να εκτιμήσει αν η χορηγία υπολογίζεται με τρόπο ώστε να αποφεύγονται κίνδυνοι όπως ενδεικτικά διπλού υπολογισμού του χρόνου υπηρεσίας [για τους εν δυνάμει δικαιούχους για τους οποίους έχει ήδη γίνει ο συνυπολογισμός της θητείας τους για το ανταποδοτικό τμήμα της σύνταξης που τυχόν ήδη λαμβάνουν από τον ασφαλιστικό

φορέα στον οποίο ανήκαν (βλ. άρθρο 28 του ν. 4670/2020)] ή η εισαγωγή διακρίσεων σε σχέση με τις κατηγορίες των δικαιούχων της περ. α' της παρ. 19 του άρθρου 4 του ν. 3513/2006, όσον αφορά τα ποσοστά αναπλήρωσης που τυχόν εφαρμόζονται κατά τον υπολογισμό του ανταποδοτικού τμήματος της σύνταξης τους κατ' άρθρο 8 του ν. 4387/2016.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΡΘΡΟ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

I. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

1. Οι προς γνωμοδότηση ρυθμίσεις θα ενταχθούν, με τη μορφή χωριστού άρθρου αποτελούμενου από έξι παραγράφους, στο σώμα των διατάξεων του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης με τίτλο «Ενίσχυση της εφαρμογής της ισότητας της αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία ή για εργασία ίσης αξίας και λοιπές διατάξεις-Ενσωμάτωση οδηγίας (Ε.Ε.) 2023/970».

2. Με το ως άνω προτεινόμενο σχέδιο άρθρου με τίτλο «Ενοποίηση προϋποθέσεων συνταξιοδότησης των εργαζομένων στα Νοσοκομεία, στα Κέντρα Υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) και στο Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.), με τις ειδικότητες των νοσηλευτών, βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων διασωστών» εισάγονται ρυθμίσεις για την, κατόπιν αίτησής τους, ένταξη, για πρώτη φορά, στο καθεστώς των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ) των νοσηλευτών, βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων διασωστών, οι οποίοι υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου, και την ενοποίηση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησής τους με εκείνες που ισχύουν για τις αντίστοιχες ειδικότητες του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, συναφώς δε προβλέπεται η χορήγηση στους υπηρετούντες στις προαναφερθείσες κατηγορίες σε Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας του Ε.Σ.Υ. και στο Ε.Κ.Α.Β., υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που τίθενται στις προτεινόμενες διατάξεις, της δυνατότητας συνταξιοδότησης τους με τη συμπλήρωση του 62^{ου} έτους της ηλικίας τους και 15 χρόνια ασφάλισης.

3. Ειδικότερα, στην αιτιολογική έκθεση του υπό γνωμοδότηση σχεδίου άρθρου διαλαμβάνεται ότι «εντάσσονται στο καθεστώς των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΒΑΕ) τόσο ως προς την κύρια, όσο και ως προς την επικουρική ασφάλιση, εργαζόμενοι με τις ειδικότητες των νοσηλευτών – βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων – διασωστών, που υπηρετούν στα Νοσοκομεία και στα Κέντρα Υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) καθώς και στο Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ) και οι οποίοι υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου. Με τη νέα ρύθμιση εξομοιώνονται οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης όσων ασφαλιζονται στο δημόσιο και δεν

εμπίπτουν στην προστασία του Κανονισμού ΒΑΕ, με εκείνες που ισχύουν για τους εργαζόμενους των αντίστοιχων ειδικοτήτων που υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και που ειδικότερα εμπίπτουν στις περιπτώσεις 31 και 51 της ΥΑ Φ10221/οικ.26816/929/2011 (Β' 2778), και οι οποίοι είτε απασχολούνται με τις ως άνω ειδικότητες στον ιδιωτικό τομέα είτε έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο από 01.01.2011 και εφεξής (άρ. 2 του ν. 3865/2010). Επιπλέον για αυτούς που έχουν προσληφθεί στο Δημόσιο από 01.01.2011 και εφεξής και έχουν ήδη υπαχθεί για την κύρια σύνταξη στα βαρέα προβλέπεται η υπαγωγή στα ΒΑΕ και για τον κλάδο επικουρικής ασφάλισης του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΤΕΑΔΥ) ή ΤΕΚΑ». Στην ανωτέρω έκθεση αναφέρεται, επίσης, ότι η εν λόγω ρύθμιση προβλέπει «δυνατότητα συνταξιοδότησης στο 62ο έτος με τουλάχιστον 15 έτη ασφάλισης εκ των οποίων δώδεκα (12) έτη στις συγκεκριμένες ειδικότητες και τρία (3) έτη τα τελευταία δεκαεπτά (17) έτη, πριν τη συμπλήρωση του ανωτέρω ορίου ηλικίας ή την υποβολή αίτησης συνταξιοδότησης και καθορίζεται η καταβολή πρόσθετων εισφορών ΒΑΕ για την κύρια και την επικουρική ασφάλιση. Επιπροσθέτως, προβλέπεται η δυνατότητα εξαγοράς και αναγνώρισης προηγούμενου χρόνου απασχόλησης, ο οποίος λογίζεται ως πραγματικός χρόνος ασφάλισης, για τη συμπλήρωση των απαιτούμενων προϋποθέσεων ασφάλισης. Η υπαγωγή στα ΒΑΕ τόσο για την κύρια όσο και για την επικουρική ασφάλιση πραγματοποιείται κατόπιν αίτησης του εργαζομένου με ενιαία διαδικασία. Με τη διάταξη αυτή επιτυγχάνεται το δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη κατά πέντε έτη νωρίτερα (62ο έτος ηλικίας), σε σχέση με τους λοιπούς ασφαλισμένους, οι οποίοι υπάγονται στην κοινή ασφάλιση».

4. Περαιτέρω, στην από 28.5.2026 εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων του άρθρου 24 παρ. 5 του ν. 4270/2014, η οποία συνοδεύει το υπό επεξεργασία σχέδιο άρθρου, εκτιμάται ότι, από την εφαρμογή των προτεινόμενων διατάξεων, προκαλείται μικτή επίπτωση στους προϋπολογισμούς των εμπλεκόμενων φορέων. Ειδικότερα, σύμφωνα με την Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, δύναται να επέλθει επιβάρυνση της συνταξιοδοτικής δαπάνης του e-ΕΦΚΑ και, κατά περίπτωση, του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης του e-ΕΦΚΑ ή του ΤΕΚΑ, λόγω της υπαγωγής σε ευνοϊκότερες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης εργαζομένων σε Νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας του ΕΣΥ και στο ΕΚΑΒ, με τις ειδικότητες των νοσηλευτών, βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων διασωστών, οι οποίοι υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου. Αντισταθμιστικά, εκτιμάται ότι προκαλείται αύξηση εσόδων των ανωτέρω ασφαλιστικών φορέων από την καταβολή πρόσθετης ειδικής εισφοράς ΒΑΕ, καθώς και από την εξαγορά προγενέστερου χρόνου απασχόλησης στις εν λόγω ειδικότητες. Επιπροσθέτως, αναφέρεται ότι επέρχεται επιβάρυνση των φορέων απασχόλησης από την εργοδοτική μερίδα της πρόσθετης εισφοράς ΒΑΕ και ότι το

συνολικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα δεν δύναται να υπολογιστεί εκ των προτέρων, καθώς εξαρτάται από τον αριθμό των εργαζομένων που θα υπαχθούν στη ρύθμιση, τον χρόνο ασφάλισης που θα αναγνωρισθεί με εξαγορά, τις ασφαλιστέες αποδοχές τους και τον χρόνο θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος για κάθε περίπτωση.

5. Ειδικότερα, το προς γνωμοδότηση σχέδιο άρθρου ορίζει:

- Στην πρώτη παράγραφο αυτού ότι οι εργαζόμενοι των Νοσοκομείων, των Κέντρων Υγείας του ΕΣΥ και του ΕΚΑΒ, και συγκεκριμένα των Κλινικών, Μικροβιολογικών και Βιοχημικών Εργαστηρίων των ανωτέρω, οι οποίοι υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου και απασχολούνται αποκλειστικά στις ειδικότητες των νοσηλευτών, βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων διασωστών, για τις οποίες (ειδικότητες) εργαζόμενοι των αντίστοιχων ειδικοτήτων, οι οποίοι υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, εμπίπτουν στο καθεστώς των Βαριών και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών και ειδικότερα στις περιπτώσεις 31 και 51 της υπό στοιχεία Φ10221/οικ.26816/929/2.12.2011 απόφασης του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, δικαιούνται σύνταξης από τον Κλάδο Κύριας Ασφάλισης και λοιπών παροχών του e-Ε.Φ.Κ.Α. με τη συμπλήρωση του εξηκοστού δεύτερου (62ου) έτους της ηλικίας τους, εφόσον έχουν τουλάχιστον δεκαπέντε (15) συντάξιμα έτη, εκ των οποίων δώδεκα (12) έτη αποκλειστικά στις ειδικότητες αυτές και τρία (3) έτη τουλάχιστον τα τελευταία δεκαεπτά (17) έτη, πριν από τη συμπλήρωση του ανωτέρω ορίου ηλικίας ή την υποβολή αίτησης συνταξιοδότησης. Παράλληλα, προβλέπεται και θεμελίωση εκ μέρους τους συνταξιοδοτικού δικαιώματος για επικουρική σύνταξη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 96Α του ν. 4387/2016 (Α' 85).
- Στη δεύτερη παράγραφο τα ποσοστά βάσει των οποίων υπολογίζεται η πρόσθετη ειδική εισφορά ΒΑΕ για κύρια και επικουρική ασφάλιση, τόσο για τον ασφαλισμένο, όσο και για τον εργοδότη.
- Στην τρίτη παράγραφο την υπαγωγή όσων δικαιούχων το επιθυμούν στα οριζόμενα στις ανωτέρω παραγράφους 1 και 2 με την υποβολή σχετικής αίτησης στις αρμόδιες υπηρεσίες εκκαθάρισης μισθοδοσίας του εκάστοτε φορέα απασχόλησής τους εντός αποκλειστικής προθεσμίας έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου, ενώ η υπαγωγή εκκινεί από την πρώτη του μεθεπόμενου μήνα της υποβολής της αίτησης. Η αίτηση για την ως άνω υπαγωγή είναι κοινή για κύρια και επικουρική ασφάλιση.
- Στην τέταρτη παράγραφο τη δυνατότητα αναγνώρισης, κατόπιν εξαγοράς, του χρόνου πραγματικής απασχόλησης στις ειδικότητες της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου, έως και την ημερομηνία υπαγωγής τους κατά την παράγραφο 3, προκειμένου να συμπληρώσουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις

του χρόνου ασφάλισης. Η αίτηση για την εξαγορά είναι κοινή και υποχρεωτική για κύρια και επικουρική ασφάλιση, ενώ περαιτέρω στην εν λόγω παράγραφο αναλύεται η διαδικασία για την αναγνώριση του χρόνου απασχόλησης στις εν λόγω ειδικότητες, προβλέπεται δε ότι ο χρόνος που αναγνωρίζεται είναι πραγματικός χρόνος ασφάλισης και ως τέτοιος δεν συμπεριλαμβάνεται στο προβλεπόμενο από το άρθρο 17 του ν. 3865/2010 ανώτατο όριο αναγνωριζόμενου χρόνου ασφάλισης.

- Στην πέμπτη παράγραφο ότι για όσους εργάζονται στις ανωτέρω ειδικότητες και έχουν προσληφθεί από 1.1.2011 και εφεξής (και συνεπώς υπάγονται υποχρεωτικά και αυτοδίκαια στον κύριο κλάδο σύνταξης του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δυνάμει του άρθρου 2 του ν. 3865/2010), αλλά και όσοι θα προσληφθούν μετά τη δημοσίευση του παρόντος σχεδίου νόμου, υπαγόμενοι στο ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, για τους οποίους καταβάλλεται ήδη πρόσθετη εισφορά ΒΑΕ στη κύρια ασφάλιση, καταβάλλεται η πρόσθετη ειδική εισφορά υπέρ της επικουρικής ασφάλισης της προαναφερόμενης παρ. 2.
- Τέλος, με την έκτη παράγραφο εξουσιοδοτείται ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης να εκδώσει κάθε απόφαση απαραίτητη με σκοπό να καθορίσει τη διαδικασία υπαγωγής στις ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή τους.

6. Στο άρθρο 56 παράγραφος 15 του π.δ. 169/2007 (Α' 169), όπως αυτό προστέθηκε με την υποπαράγραφο Β.2 περ. α' της παραγράφου Β' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α' 222), ορίζεται ότι όσοι υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του δημοσίου και θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1.1.2013 και εφεξής, μπορούν να λάβουν πλήρη σύνταξη με τη συμπλήρωση των ορίων ηλικίας ως εξής: α) στα 62 έτη με τουλάχιστον 40 έτη ασφάλισης και β) στα 67 έτη με τουλάχιστον 15 έτη ασφάλισης.

7. Όσον αφορά το θεσμό των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων (ΒΑΕ) με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 28 του α.ν. 1846/1951 «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων» (Α' 179), όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. δ. 4104/1960 (Α' 147), προβλέφθηκε για πρώτη φορά η κατά πέντε (5) έτη πρόωρη, δηλαδή σε ηλικία 60 ετών για τους άνδρες και 55 για τις γυναίκες, πλήρης συνταξιοδότηση εργαζομένων σε ιδιαίζοντως βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα (ΒΑΕ), τα οποία επρόκειτο να καθοριστούν με σχετικό Κανονισμό. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 16 του ως άνω αναγκαστικού νόμου εκδόθηκε αρχικώς Κανονισμός περί βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων [Α.Υ.Ε. 101960/1.653/16.12.1963 (Β' 567)], με τον οποίο καθορίστηκαν οι υπαγόμενες στα ΒΑΕ εργασίες και οι αντιστοιχούσες σε καθεμία από αυτές ειδικότητες. Ο ανωτέρω Κανονισμός καταργήθηκε αρχικώς στο σύνολό του με το

άρθρο 122 παρ. 2 εδ. Ιβ του εγκριθέντος με την 55575/Ι.479/18.11.1965 απόφαση του Υπουργού Εργασίας (Β' 816) Κανονισμού Ασφάλισης ΙΚΑ, στα άρθρα 104 έως 106 του οποίου είχε περιληφθεί Κανονισμός περί Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών. Μεταγενεστέρως, με την υπ' αριθμ. 63611/Ι.519 26.7.1966 απόφαση του Υπουργού Εργασίας (Β' 559) επανήλθε σε ισχύ μερικώς (κατά το άρθρο 2 αυτού) ο ανωτέρω κυρωθείς με την 101960/1.653/16.12.1963 απόφαση του Υπουργού Εργασίας Κανονισμός, ενώ κατά τα λοιπά ίσχυαν οι διατάξεις των άρθρων 104 έως 106 του Κανονισμού Ασφάλισης του ΙΚΑ (του εγκριθέντος με την προαναφερόμενη 55575/Ι.479/18.11.1965 απόφαση του Υπουργού Εργασίας), ενώ, ο τελευταίος αυτός Κανονισμός αντικαταστάθηκε με την 22737/Ι.199/17.3.1966 απόφαση του Υπουργού Εργασίας (Β' 181). Εξ άλλου, στο άρθρο 10 παρ. 4 του ν. 825/1978 (Α' 179) οριζόταν ότι προκειμένου περί ασφαλισμένου υπαγομένου εις τον Κανονισμόν περί Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών του ΙΚΑ και συμπληρούντος τας υπό της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού οριζόμενας προϋποθέσεις (ήτοι ασφαλισμένοι ΙΚΑ-ΕΤΑΜ με 7.500 ημέρες ασφάλισης), τα ποσοστά προσαυξήσεως του πίνακος Β' της παραγρ. 1 του άρθρου 29 του Α.Ν. 1846/1951, προσαυξάνονται κατά 20% για τα ημερομίσθια ασφάλισης για τα οποία κατεβλήθησαν οι διά τους υπαγομένους εις τον Κανονισμό προβλεπόμενες εισφορές, ενώ σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32 παρ. 8 του ν. 1902/1990, σε περίπτωση που οι ασφαλισμένοι, οι οποίοι υπήχθησαν στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών και είτε λόγω αλλαγής επαγγελματικής ειδικότητας είτε λόγω εξαίρεσης εργασιών και ειδικοτήτων από τους οικείους πίνακες του άρθρου 104 του Κανονισμού Ασφάλισης του Ι.Κ.Α. δεν θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης κατά τις ειδικές διατάξεις του άρθρου 28 παρ. 5 εδαφ. β' περ. α' του α.ν. 1846/1951 και του άρθρου 2 του Κανονισμού περί Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών, που εκδόθηκε σε εκτέλεση αυτών, τα ποσοστά προσαύξησης της σύνταξης του πίνακα β' της παρ. 1 του άρθρου 29 του α.ν. 1846/1951 προσαυξάνονται κατά ποσοστό 20% για τα ημερομίσθια ασφάλισης, για τα οποία καταβλήθηκαν οι πρόσθετες εισφορές βαρέων επαγγελματιών, οι προβλεπόμενες για τους υπαγομένους στον ειδικό αυτόν κανονισμό.

8. Σύμφωνα με τη θεωρία η ένταξη ενός επαγγέλματος στα ΒΑΕ συνεπάγεται πρόωγη συνταξιοδότηση όσων απασχολούνται σε αυτά, πλην τα μικρότερα αυτά ηλικιακά όρια δεν αποτελούν προνομιακή ρύθμιση, αλλά τρόπο αποκατάστασης μιας ανισότητας, δεδομένου ότι μελέτες έχουν αναδείξει τη στενή εξάρτηση του προσδόκιμου ορίου επιβίωσης από την επαγγελματική κατηγορία και τους εργασιακούς παράγοντες, ενώ αν απουσίαζε ο θεσμός των ΒΑΕ, η ασφάλιση γήρατος θα προκαλούσε αφανή μεταβίβαση πόρων από τους εργαζόμενους σε κοπιαστικές και ανθυγιεινές εργασίες προς τους εργαζόμενους υπό κανονικές

συνθήκες¹, ενώ σύμφωνα με τη νομολογία η περί ΒΑΕ νομοθεσία σκοπεί στην ευνοϊκότερη ασφαλιστική μεταχείριση απασχολουμένων σε επαγγέλματα δυνάμενα να επιφέρουν ταχύτερη κάμψη των δυνάμεων (ΣτΕ 1431/2024).

9. Ως προς τους ασφαλισμένους σε φορείς κοινωνικής ασφάλισης μετά τη 1.1.1993 (νέοι ασφαλισμένοι) στο άρθρο 24 παρ. 3 του ν. 2084/1992 (Α' 165) ορίζεται ότι: «Οι ασφαλισμένοι, οι οποίοι πραγματοποιούν χρόνο ασφάλισης 4.500 ημερών ή 15 ετών από τον οποίο τουλάχιστον τα 3/4 σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα που ορίζονται στις οικείες διατάξεις των φορέων, δικαιούνται σύνταξη, χωρίς την μείωση της παρ. 2 του άρθρου αυτού, με την συμπλήρωση του 60ου έτους της ηλικίας.». Το εν λόγω όριο ηλικίας, σύμφωνα με την υποπαράγραφο Ι.Α.4 της παραγράφου ΙΑ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, έχει μετατεθεί πλέον από 1.1.2013 στο 62^ο έτος.

10. Όσον αφορά τους παλαιούς ασφαλισμένους (έως 31.12.1992) αρχικά στο άρθρο 2 του Κανονισμού Περί Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων (101960/1963 ΑΥΕ, Β' 567) προβλεπόταν ως πρόσθετη προϋπόθεση η πραγματοποίηση 1.000 τουλάχιστον ημερών σε τέτοιο επάγγελμα, την τελευταία δεκαετία πριν τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας. Ακολούθως, στο άρθρο 2 παρ. 6 του ν. 3029/2002 (Α' 160), οριζόταν αρχικώς ότι: «Οι ασφαλισμένοι μέχρι 31.12.1992 στο Ι.Κ.Α., οι οποίοι πραγματοποιούν χρόνο ασφάλισης 4.500 ημερών ή 15 ετών από τον οποίο τουλάχιστον τα 4/5 σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, δικαιούνται σύνταξης, με τη συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας οι άνδρες και του 55ου έτους οι γυναίκες, εφόσον 1.000 τουλάχιστον ημέρες εργασίας στα επαγγέλματα αυτά έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία 13 χρόνια πριν το ανωτέρω όριο ηλικίας. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται για αιτήσεις συνταξιοδότησης που υποβάλλονται από 1.1.2003 και εφεξής», ενώ μετά την αντικατάστασή του με τις διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4611/2019 (Α' 73), ορίζεται ότι «β. α) Οι ασφαλισμένοι άνδρες μέχρι την 31.12.1992 στο πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, οι οποίοι έχουν πραγματοποιήσει χρόνο ασφάλισης 4.500 ημερών ή 15 ετών, από τον οποίο τουλάχιστον τα 4/5 σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, δικαιούνται σύνταξης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην υποπαράγραφο ΙΑ'4 της παραγράφου ΙΑ' του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α' 222), με τη συμπλήρωση του 60ου έτους της ηλικίας τους μέχρι την 31.12.2012 και του 62ου έτους από την 1.1.2013 και εφεξής. β) Το όριο ηλικίας συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων γυναικών μέχρι την 31.12.1992, σύμφωνα με την προηγούμενη περίπτωση και την παράγραφο 16 του άρθρου 10 του ν. 3863/2010 (Α' 115), διαμορφώνεται ως εξής: αα) στο 55ο έτος της ηλικίας για όσες συμπληρώνουν τον συντάξιμο χρόνο της περίπτωσης α' το 2010, ββ) στο 56ο

¹ Βλ. Άγγελος Στεργίου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Γ' Έκδοση, σελ. 706 επ. όπου και περαιτέρω παραπομπές.

έτος για όσες συμπληρώνουν τον συντάξιμο χρόνο το 2011, γγ) στο 57ο έτος για όσες συμπληρώνουν τον συντάξιμο χρόνο το 2012, και δδ) στο 62ο έτος από την 1.1.2013 και εφεξής. Από τον συνολικό χρόνο ασφάλισης στον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων (ΚΒΑΕ) απαιτείται η πραγματοποίηση χιλίων (1.000) τουλάχιστον ημερών εργασίας στα επαγγέλματα αυτά τα τελευταία δεκαεπτά (17) χρόνια μέχρι τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση οριζόμενου ορίου ηλικίας, σύμφωνα με τις προηγούμενες περιπτώσεις ή μέχρι την ημερομηνία υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης» (για νομολογία σχετικά με τα ΒΑΕ βλ. ενδεικτικά και 1431/2024 ΣτΕ, Α1087/2025 ΔΕφΘεσ., 432/2025 ΔΕφΧανίων όπου και περαιτέρω παραπομπές).

11. Με τις διατάξεις του ν. 3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις» (Α΄ 115) ορίστηκε στο άρθρο 17, μεταξύ άλλων, ότι: α) ο πίνακας των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων καταρτίζεται για όλους τους φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, ύστερα από γνώμη της Διαρκούς Επιτροπής Κρίσεως Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων και γνωμοδότηση του Συμβουλίου Κοινωνικής Ασφάλισης, β) ο νέος Πίνακας Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων εφαρμόζεται από 1.1.2012, ενώ όσοι απασχολούνται σε εργασίες ή επαγγέλματα, τα οποία εξαιρούνται από το νέο Πίνακα, εξακολουθούν να ασφαλιζονται σύμφωνα με αυτόν, εφόσον έως 31.12.2011, οι μεν υπαχθέντες για πρώτη φορά σε φορέα κοινωνικής ασφάλισης έως 31.12.1992 έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 3.600 μέρες σε ΒΑΕ, οι δε ασφαλισμένοι σε φορέα κοινωνικής ασφάλισης από 1.1.1993 και εφεξής τουλάχιστον 3.375 μέρες ασφάλισης σε ΒΑΕ, προβλεπόταν δε περαιτέρω η δυνατότητα εξαγοράς χρόνου πραγματικής απασχόλησης για το διάστημα από 1.1.2012 έως 31.12.2015, προκειμένου να συμπληρωθούν οι ελάχιστες προϋποθέσεις ασφάλισης.

12. Κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του προαναφερθέντος άρθρου 17 του ν. 3863/2010 εκδόθηκε η Φ10221/οικ.26816/929/2.12.2011 απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (Β΄ 2778), η οποία αναφέρεται στην παράγραφο 1 της προτεινόμενης ρύθμισης του κατά τα ανωτέρω υποβληθέντος σχεδίου άρθρου και με την οποία προβλέφθηκαν μεταξύ άλλων Βαριές και Ανθυγιεινές Εργασίες σε συγκεκριμένους χώρους και με τις έναντι αυτών ειδικότητες, μεταξύ των οποίων, η περίπτωση (31) στους ακόλουθους χώρους εργασίας: Νοσηλευτικά Ιδρύματα, Κλινικές, Μικροβιολογικά και Βιοχημικά Εργαστήρια και Υγειονομικές Μονάδες Ασφαλιστικών Οργανισμών και με ειδικότητες: Νοσοκόμοι-νοσηλεύτες, Παρασκευαστές και βοηθοί αυτών, Θαλαμηπόλοι Ψυχιατρικών Νοσοκομείων και Κλινικών, Συντηρητές Πειραματόζωων, Συσκευαστές ορρών εμβολίων, Παρασκευαστές τραπέζης αίματος, Βιολόγοι εργαστηρίων παροχής υπηρεσιών υγείας, καθώς και οι αντίστοιχες ειδικότητες των εργαζομένων στα Δημόσια Νοσοκομεία,

καθαρίστριες, και η περίπτωση (51) με χώρους εργασίας σχετικούς με τις επιβατικές και εμπορευματικές μεταφορές και με ειδικότητες: Οδηγοί βαρέων φορτηγών μεικτού βάρους άνω των 3.5 τόνων, λεωφορείων, πούλμαν, οχημάτων σταθερής τροχιάς, Οδηγοί ταξί νομού Αττικής και Θεσσαλονίκης, Οδηγοί και Βοηθοί ασθενοφόρων – Διασώστες, Καθαριστές λεωφορείων.

13. Σύμφωνα δε με την πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, μεταξύ άλλων, υπάγονται και διαφορές σχετικές με την απονομή σύνταξης σε πρώην υπαλλήλους, οι οποίοι υπάγονται στις διατάξεις του ν. 3163/1955 (π.χ. νοσηλεύτριες ΙΚΑ, βλ. αποφ. ΙΙ Τμ. ΕλΣυν 1976/2004), είτε ευθέως, είτε επί τη βάσει ειδικής διάταξης με την οποία επεκτείνεται και στην κατηγορία, στην οποία αυτοί ανήκουν, το συνταξιοδοτικό καθεστώς του ν. 3163/1955, ακόμα και όταν κατά την έξοδό τους από την υπηρεσία επιλέξουν το καθεστώς που ισχύει για τους κοινούς ασφαλισμένους του Ι.Κ.Α. και οι οποίοι δικαιούνται αποκλειστικώς ότι προβλέπεται από την ανωτέρω νομοθεσία (βλ. ΕλΣυν Ολ. 5235/2015, 2703, 2702/2014), συναφώς δε έχουν αχθεί ενώπιόν του υποθέσεις που σχετίζονται με την προσαύξηση σύνταξης κατά 20% για διάστημα που ο συνταξιούχος απασχολήθηκε σε ειδικότητα που ασφαρίζεται στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και για την οποία καταβλήθηκε πρόσθετη ειδική εισφορά (βλ. επί παραδείγματι τεχνικό ΕΡΤ, Τρίτο Τμ. 1326/2025 κ.ά.). Σημειώνεται άλλωστε ότι ο συνταξιοδοτικός νομοθέτης έχει και στο παρελθόν προβεί σε ρύθμιση (βλ. άρθρο 2 παρ. 20 του ν. 2703/1999, με το οποίο προστέθηκε παράγραφος 14 στο άρθρο 56 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων) με την οποία προβλεπόταν ότι συγκεκριμένη κατηγορία υπαλλήλων υπαγόμενη στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου και δη το μόνιμο προσωπικό των ΟΤΑ α' βαθμού, το οποίο απασχολείτο στην αποκομιδή, μεταφορά, διαλογή, επιστασία, καταστροφή απορριμμάτων, σε συνεργασία συντήρησης, επισκευής των μέσων καθαριότητας και το πλύσιμό τους, καθώς και οι οδοκαθαριστές, εργάτες αφοδευτηρίων, ταφής-εκταφής νεκρών και καθαριστές οστών, μπορούσαν, υπό τις προϋποθέσεις, του ισχύοντος τότε νομοθετικού καθεστώτος, να συνταξιοδοτούνται με το όριο ηλικίας που προβλεπόταν για τις ίδιες ειδικότητες από τον Κανονισμό Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελμάτων του ΙΚΑ με την καταβολή πρόσθετης ειδικής εισφοράς και κατόπιν δήλωσης επιλογής εντός προθεσμίας 3 μηνών (βλ. και αποφ. ΕλΣυν Τρίτου Τμ. 48/2026, ΙΙ Τμ. 1198/2018).

II. Γενικές Παρατηρήσεις

14. Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 73 παρ. 2, 74 και 75 παρ. 1 του Συντάγματος συνάγεται ότι τα νομοσχέδια, που υποβάλλονται προς γνωμοδότηση στο Ελεγκτικό Συνέδριο πρέπει να έχουν συνταξιοδοτικές συνέπειες εξ αυτών που καθιερώνουν την κατά το άρθρο 73 παρ. 2 γνωμοδοτική αρμοδιότητα

του Ελεγκτικού Συνεδρίου και να συνοδεύονται υποχρεωτικά από την οικεία αιτιολογική έκθεση και την οικεία έκθεση οικονομικών επιπτώσεων, εφόσον εξ αυτών προκαλείται δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του Φορέα απονομής συντάξεων. Ήδη ο κοινός νομοθέτης προβλέπει στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 4820/2021 ότι τέτοια νομοσχέδια που καθιερώνουν την γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι αυτά που αφορούν σε «συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης», ως εκ τούτου, αυτά που, εκ του αποτελέσματος, έχουν συνταξιοδοτικές συνέπειες (βλ. Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 3.4.2023, σκ. 3). Βασικό χαρακτηριστικό του ανωτέρω ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων υπαλλήλων και λειτουργών και όσων εξομοιώνονται συνταξιοδοτικά με αυτούς είναι η θέσπιση ενιαίων και ειδικών κανόνων, προσαρμοσμένων στην ιδιομορφία της σχέσης δημοσίου δικαίου που συνδέει τους ανωτέρω με την υπηρεσία τους, οι οποίοι διέπουν τις προϋποθέσεις απονομής της κύριας σύνταξης, ήτοι της ισόβιας παροχής που καταβάλλεται σε αυτούς ως συνέχεια του μισθού ενεργείας που λάμβαναν πριν την αποχώρησή τους από την ενεργό υπηρεσία, και όχι επικουρικής σύνταξης (βλ. ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 3.11.2022, σκ. 11, απόφ. 1277/2018 σκ. 13, 2020/2020, σκ. 115, 121-123, 1975/2021 σκ. 21-23). Η τελευταία, στο πλαίσιο της κατοχυρωμένης στο άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος κοινωνικής ασφάλισης, έχει συμπληρωματικό χαρακτήρα έναντι της κύριας σύνταξης, και αποσκοπεί αφενός στην ενίσχυση του εισοδήματος των συνταξιούχων μετά την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου (γήρας, αναπηρία ή θάνατος) και αφετέρου στην διασφάλιση ενός επιπέδου διαβίωσης, κατά το δυνατόν πλησιέστερου σε εκείνο το οποίο είχαν κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 4ης Ειδ. Συν. της 29.6.2021, 244/2017, σκ. VI Α.1, ΣτΕ Ολ. 2290/2015).

15. Εξάλλου, έχει κριθεί ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο παραδεκτώς κατά το άρθρο 56 παρ. 2 του ν. 4820/2021 γνωμοδοτεί και για προτεινόμενες διατάξεις, οι οποίες, αν και δεν έχουν συνταξιοδοτικό κατά την ως άνω συνταγματική έννοια χαρακτήρα, εισάγουν ρυθμίσεις που συνεπάγονται σημαντικές επιπτώσεις στη βιωσιμότητα του δημόσιου συστήματος ασφάλισης, λόγω αφενός της, το πρώτον, θέσπισης μεγάλων σε έκταση και σημασία μεταρρυθμίσεων που αφορούν στη φύση, δομή ή λειτουργία του δημόσιου συστήματος ασφάλισης, ή σε σημαντικό αριθμό συνταξιούχων ή ασφαλισμένων ή κατηγοριών αυτών και αφετέρου της σημαντικής επιβάρυνσης που προκαλείται από το περιεχόμενο των ρυθμίσεών τους στις δαπάνες ή στα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού ή εν γένει στους προϋπολογισμούς των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (ΕλΣυν Ολ. Πρακτικά 17ης Γεν Συν. 19.9.2022).

16. Η γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχει διπλή λειτουργία στην έννομη τάξη. Αυτή αφενός αποσκοπεί στη διατύπωση παρατηρήσεων από νομοτεχνική

άποψη και με γνώμονα τις αρχές της καλής νομοθέτησης καθώς και στον έλεγχο της συμβατότητας των προς ψήφιση διατάξεων με τις συνταγματικές διατάξεις καθώς και τις υπερκείμενης τυπικής ισχύος διατάξεις για τη διευκόλυνση του έργου της Βουλής, αφετέρου στη διαφώτιση αυτής ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων και να θέσουν υπό διακινδύνευση τη δημοσιονομική βιωσιμότητα αυτού (βλ. Πρακτικά της 3ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 3.4.2023, σκ. 4 με περαιτέρω παραπομπές).

17. Οι προτεινόμενες διατάξεις, κατά το μέρος που αφορούν α) στην εξομοίωση, κατά την οικεία αιτιολογική έκθεση, των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης όσων υπάγονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του δημοσίου (βλ. ενδεικτικά άρθρο 1 παρ. 12 του π.δ. 169/2007, άρθρο 3 ν. 2084/1992) και απασχολούνται στις ειδικότητες των νοσηλευτών – βοηθών νοσηλευτών, οδηγών και βοηθών ασθενοφόρων διασωστών των Νοσοκομείων, των Κέντρων Υγείας του ΕΣΥ, καθώς και του ΕΚΑΒ και δεν εμπίπτουν στην προστασία του Κανονισμού ΒΑΕ, με εκείνες (προϋποθέσεις συνταξιοδότησης) που ισχύουν για τους εργαζόμενους των αντίστοιχων ειδικοτήτων που υπάγονται στην ασφάλιση του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και εμπίπτουν στις περιπτώσεις 31 και 51 της ΥΑ Φ10221/οικ.26816/929/2011 (Β' 2778), με την αναγνώριση δυνατότητας στις ανωτέρω κατηγορίες δικαιούχων συνταξιοδοτικού δικαιώματος στα 62 έτη της ηλικίας τους (αντί στα 67), με τουλάχιστον 15 έτη ασφάλισης εκ των οποίων δώδεκα (12) έτη στις συγκεκριμένες ειδικότητες και τρία (3) έτη τα τελευταία δεκαεπτά (17) έτη, πριν από τη συμπλήρωση του ανωτέρω ορίου ηλικίας ή την υποβολή αίτησης συνταξιοδότησης (παρ. 1 α' εδάφιο), β) στη καταβολή πρόσθετης ειδικής εισφοράς βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματών για τον κλάδο κύριας σύνταξης (παρ. 2 περ. α') και στην διαδικασία υπαγωγής των εν δυνάμει δικαιούχων στις ρυθμίσεις της παραγράφου 1 της προτεινόμενης ρύθμισης (παρ. 3) και γ) στη δυνατότητα αναγνώρισης, κατόπιν εξαγοράς, του χρόνου πραγματικής απασχόλησής τους στις εν λόγω ειδικότητες, προκειμένου να συμπληρώσουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις χρόνου ασφάλισης (παρ. 4 περίπτ. α', γ', δ' και ε' και κατά το μέρος που αφορούν τη κύρια σύνταξη) έχουν συνταξιοδοτικό περιεχόμενο και συναφώς πρόκειται για διατάξεις για τις οποίες καθιρρύεται η υποχρεωτική, από τα άρθρα 73 παρ. 2 και 98 παρ. 1 περ. δ' του Συντάγματος, γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και, ως εκ τούτου, παραδεκτώς εισάγονται ενώπιόν του προς γνωμοδότηση (άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021, Α' 130) (βλ. Πρακτικά της 1ης Γεν. Συν./11.2.2026 της Μείζ. Ολ. ΕλΣυν, σκ. 7, και της 2ης Ειδ. Συν./31.3.2025 της Μείζ. Ολ. ΕλΣυν, σκ. 2).

18. Αντιθέτως, απαραδέκτως εισάγονται προς γνωμοδότηση οι ρυθμίσεις του υποβληθέντος σχεδίου άρθρου κατά το μέρος που αφορούν στη θεμελίωση

συνταξιοδοτικού δικαιώματος για επικουρική σύνταξη (τελευταίο εδάφιο της παρ. 1), στον τρόπο υπολογισμού της πρόσθετης ειδικής εισφοράς ΒΑΕ για επικουρική ασφάλιση (παρ. 2 περ. β'), στην αναγνώριση χρόνου απασχόλησης στον φορέα επικουρικής ασφάλισης (παρ. 4 περιπτ. β', γ', δ' και ε' και κατά το μέρος που αφορούν στην επικουρική σύνταξη) καθώς και στην υποχρεωτική περαιτέρω υπαγωγή τόσο των ως άνω δυνητικά δικαιούχων όσο και αυτών που έχουν προσληφθεί από 1.1.2011 και εφεξής και υπάγονται στο ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς του πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ στην επικουρική ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΤΕΑΔΥ) ή ΤΕΚΑ (παρ.1 τελευταίο εδάφιο και παρ. 5), καθότι οι διατάξεις αυτές δεν αναφέρονται οπωσδήποτε σε απονομή κύριας σύνταξης ή σε προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιώματος κύριας σύνταξης ή αναγνώρισης προϋπηρεσίας ως συντάξιμης σύμφωνα με τη νομοθεσία που ρυθμίζει το ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων και όσων εξομοιώνονται συνταξιοδοτικά με αυτούς. Αντιθέτως, αυτές αφορούν αποκλειστικά σε επικουρικές συντάξεις (βλ. Πρακτικά της 7^{ης} Ειδ. Συν./22.11.2023 της Μείζ. Ολ. ΕλΣυν, σκ. 3-6, με τα οποία τέθηκαν προς γνωμοδότηση οι διατάξεις του άρθρου 96 Α του ν. 4387/2016, Πρακτικά της 3^{ης} Ειδ. Συν./21.5.2025 της Μείζ. Ολ. ΕλΣυν – Γ' Θερινό Τμήμα σκ. 6), ενώ, περαιτέρω, ούτε με βάση τη διάταξη του άρθρου 56 παρ. 2 του ν. 4820/2021 (α' 130) μπορούν να εισαχθούν παραδεκτώ για γνωμοδότηση οι επίμαχες ρυθμίσεις, αφού με αυτές δεν θεσπίζονται μειζόνες και ουσιώδεις ως προς την έκταση και τη σημασία τους μεταρρυθμίσεις στο σύστημα δημόσιας ασφάλισης, ούτε προκύπτει ότι επάγονται σημαντικές επιπτώσεις στη βιωσιμότητα του δημόσιου συστήματος ασφάλισης, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι στην οικεία εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων δεν προσδιορίζονται καθόλου οι δημοσιονομικές συνέπειες για τον προϋπολογισμό των εμπλεκόμενων φορέων.

19. Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια απαιτείται να είναι ειδικά, ενώ δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν η παρείσφρηση συνταξιοδοτικών διατάξεων σε μη ειδικό νόμο, νόμο, δηλαδή, που αποσκοπεί στη ρύθμιση άλλων θεμάτων, μη συνταξιοδοτικών. Στην επιταγή αυτή του Συντάγματος συμμορφώνεται ο νομοθέτης και όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις ενταχθούν σε ιδιαίτερο κεφάλαιο νομοσχεδίου περιέχοντος και άλλες ρυθμίσεις, προσέτι δε, στον τίτλο του νομοθετήματος αυτού, γίνει ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (βλ. Πρακτικά της 2ης Ειδικής Συνεδρίασης της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 31.3.2025, σκ. 3 με περαιτέρω παραπομπές). Κατ' ακολουθίαν, πρέπει το νομοθέτημα, εντός του οποίου θα περιληφθούν οι παραδεκτώ υπό γνωμοδότηση διατάξεις, να συμμορφώνεται με τις ως άνω απαιτήσεις.

III. Ειδικές Παρατηρήσεις

20. Κατ' αρχήν, το Δικαστήριο επισημαίνει τις υψηλές απαιτήσεις του κοινωνικού συνόλου τόσο για παροχή από το Εθνικό Σύστημα Υγείας υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου όσο και για τη λειτουργία ενός ταχέως και ασφαλούς συστήματος διακομιδής των ασθενών σε δευτεροβάθμιες ή τριτοβάθμιες δομές υγείας μέσω του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας. Η εξομοίωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης των εργαζομένων των εν λόγω ειδικοτήτων (νοσηλευτές, βοηθοί νοσηλευτές, οδηγοί και βοηθοί ασθενοφόρων – διασωστών) που έχουν προσληφθεί πριν από τις 1.1.2011 στους εν λόγω φορείς και υπάγονται στη συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου, με εκείνες που ισχύουν για τους εργαζομένους των ίδιων ειδικοτήτων που υπάγονται στο γνωστό στην κοινή ασφάλιση καθεστώς των Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών, ενόψει και του οριακού χαρακτήρα του δικαστικού ελέγχου στον οποίο υπόκεινται οι νομοθετικές επιλογές και του ότι κατά τη κοινή λογική και πείρα πρόκειται για κατηγορίες εργαζομένων που τελούν σε παρόμοιες συνθήκες εργασίας και υπόκεινται στις αυτές συνθήκες καταπόνησης παρίσταται κατ' αρχήν δικαιολογημένη, λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη ότι σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην οικεία αιτιολογική έκθεση αλλά και στη παράγραφο 5 της προτεινόμενης ρύθμισης οι νέοι ασφαλισμένοι αυτών των ειδικοτήτων (προσληφθέντες στο Δημόσιο μετά την 1.1.2011 και εφεξής σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 3865/2010) εντάσσονται ήδη στο επίμαχο ευνοϊκό καθεστώς, όσον αφορά την κύρια σύνταξή τους. Περαιτέρω, οι λοιπές προϋποθέσεις (δώδεκα έτη αποκλειστικά στις ειδικότητες αυτές και τρία έτη τουλάχιστον τα τελευταία δεκαεπτά έτη πριν από τη συμπλήρωση του ανωτέρω ορίου ηλικίας ή την υποβολή αίτησης συνταξιοδότησης) φέρεται να διασφαλίζουν ότι οι ωφελούμενοι θα έχουν απασχοληθεί αποκλειστικά στις επίμαχες ειδικότητες για το μεγαλύτερο μέρος του απαιτούμενου χρόνου υπηρεσίας τους, οι δε τιθέμενες ως άνω προϋποθέσεις αντιστοιχούν στις προϋποθέσεις που προβλέπονται για τους παλαιούς ασφαλισμένους στο πρώην ΙΚΑ – ΕΤΑΜ (βλ. διατάξεις στη σκέψη 10 της παρούσας).

21. Ωστόσο, με τις υπό εξέταση διατάξεις εισάγεται μία ειδική ευνοϊκή συνταξιοδοτική ρύθμιση (δικαίωμα πλήρους σύνταξης με 15 χρόνια υπηρεσίας με τη συμπλήρωση του 62^{ου} έτους της ηλικίας, αντί του 67^{ου} που ισχύει για τους λοιπούς συνταξιούχους του Δημοσίου μετά από 1.1.2013) δια της αναγνώρισης σε συγκεκριμένη μόνο κατηγορία εν δυνάμει δικαιούχων που υπάγονται στο συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου της δυνατότητας να ενταχθεί στις ρυθμίσεις του θεσμού των ΒΑΕ της κοινής ασφάλισης, στενά ερμηνευτέα (κατά τη πάγια νομολογία του Δικαστηρίου), για ορισμένες μόνο ειδικότητες προσωπικού υπαγόμενου στη συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου, που τίθεται μάλιστα κατά τρόπο αποσπασματικό (πρακτική που έχει ακολουθηθεί και στο παρελθόν,

βλ. σχετικά περίπτωση ειδικοτήτων μόνιμου προσωπικού των ΟΤΑ σε σκ. 13 της παρούσας). Λαμβάνοντας υπόψη ότι η οικεία αιτιολογική έκθεση περιορίζεται σε μια γενικόλογη αναφορά περί εξομοίωσης των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης συγκεκριμένων ειδικοτήτων προσώπων που υπάγονται στο συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου με τις αντίστοιχες ειδικότητες του καθεστώτος των ΒΑΕ, όπως ίσχυε στο κοινό ασφαλιστικό καθεστώς χωρίς να εξειδικεύονται οι λόγοι που ο νομοθέτης προβαίνει στη συγκεκριμένη ρύθμιση μόνο για τις κατηγορίες αυτές, ενδέχεται να δημιουργηθούν ερμηνευτικές δυσχέρειες ή να εισαχθούν διακρίσεις έναντι άλλων κατηγοριών προσώπων που υπάγονται στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου και εργάζονται επίσης στο δημόσιο σύστημα υγείας. Το ζήτημα τίθεται ιδίως για ειδικότητες αντίστοιχες με τις ειδικότητες που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό ΒΑΕ και στην ίδια περίπτωση 31 της υπουργικής απόφασης Φ10221/2011 στην οποία παραπέμπει η προτεινόμενη ρύθμιση (βλ. ενδεικτικά κατηγορίες εργαζομένων στα Νοσοκομεία του ΕΣΥ με ειδικότητες όπως θαλαμηπόλοι Ψυχιατρικών Νοσοκομείων και Κλινικών, παρασκευαστές – βοηθοί, Συντηρητές Πειραματόζωων, συσκευαστές ορρών εμβολίων, παρασκευαστές τραπέζης αίματος, βιολόγοι εργαστηρίων κ.ά.), μη εντασσόμενες στην αντίστοιχη προστασία των ΒΑΕ, χωρίς από την οικεία αιτιολογική έκθεση να προκύπτουν οι λόγοι της διαφοροποίησης, ούτε γιατί ο νομοθέτης επέλεξε να εντάξει στο καθεστώς των ΒΑΕ μόνο τις συγκεκριμένες ειδικότητες (νοσηλεύτες, βοηθοί νοσηλευτές, οδηγοί και βοηθοί ασθενοφόρων διασωστών) των εργαζομένων στα Νοσοκομεία και Κέντρα Υγείας του ΕΣΥ, ενώ στη προτεινόμενη ρύθμιση περιλαμβάνονται ως χώροι εργασίας και τα μικροβιολογικά και βιοχημικά εργαστήρια των ανωτέρω Νοσοκομείων και Κέντρων Υγείας του ΕΣΥ, στα οποία ενδέχεται να υπηρετούν και οι εξαιρούμενες ειδικότητες της περ. 31 της ανωτέρω υπουργικής απόφασης. Σε κάθε περίπτωση, υπό το φως των αρχών της καλής νομοθέτησης και προς τον σκοπό διαφύλαξης της δημοσιονομικής βιωσιμότητας εν γένει και της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος ειδικότερα, που επιτάσσει την προβλεψιμότητα των συνταξιοδοτικών παροχών, κρίνεται σκόπιμο η Πολιτεία να θεσμοθετεί ένα πάγιο και συνεκτικό σύστημα συνταξιοδοτικής προστασίας και να μην θεσπίζει συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις κατά τρόπο αποσπασματικό, ώστε να διασφαλίζεται και η τήρηση στο συνταξιοδοτικό δίκαιο των αρχών του κράτους δικαίου, όπως η αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας ή η αρχή της ίσης μεταχείρισης όμοιων περιπτώσεων (βλ. ενδεικτικά πρακτικά 3ης Ειδ. Συν. Μείζονος Ολομέλειας 3.4.2023, 2^{ης} Ειδ. Συν. Μείζ. Ολ. 31.3.2025, σκέψη 11, 2^{ης} Ειδ. Συν. Μείζ. Ολ. 6.4.2026, σκέψη 17, 3^{ης} Ειδ. Συν. Μείζ. Ολ. 25.5.2026, σκέψη 21) .

22. Ακολούθως, αναφορικά με το δημοσιονομικό αποτύπωμα των προτεινόμενων ρυθμίσεων από τα αναφερόμενα στην οικεία έκθεση οικονομικών επιπτώσεων (σκέψη 4 της παρούσας) δεν προσδιορίζεται ούτε το συγκεκριμένο ύψος της

δαπάνης που θα προκληθεί στους προϋπολογισμούς των εμπλεκόμενων φορέων από τη μελλοντική καταβολή των νέων αυτών συντάξεων ούτε ο τρόπος με τον οποίο θα καλυφθεί η εν λόγω δαπάνη, ούτε εάν η δαπάνη που θα διατεθεί για την κάλυψή τους είναι εντός των πλαισίων των δεσμευτικών ορίων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού (ΠΔΠ) για τα έτη 2026-2029. Ενόψει του ότι η Διοίκηση ενδείκνυται να διαθέτει στοιχεία για τον αριθμό των προσώπων που μπορούν δυνητικά να ωφεληθούν από την προς γνωμοδότηση ρύθμιση, ώστε να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της, με τη σύνταξη σχετικών μελετών στις οποίες να περιλαμβάνονται προβλέψεις βάσει εκτιμώμενων σεναρίων, κατ' εφαρμογή των συνταγματικά κατοχυρωμένων αρχών της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. ΕλΣυν Μείζ. Ολ. 1312/2022 σκ. 12, 13), σε συνδυασμό με το ότι στην έκθεση δεν περιλαμβάνεται ο τρόπος που θα καλυφθεί η δαπάνη, ούτε βεβαιώνεται ότι είναι εντός των επιτρεπόμενων ορίων του ΠΔΠ, δεν πληρούνται σε επαρκή βαθμό οι επιταγές του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος και 24 παρ. 5 ε' του ν. 4270/2014 (βλ. ΕλΣυν Πρακτικά της 2ης Ειδ. Συν. της Μείζονος Ολομέλειας/6.4.2026 και της 4ης Ειδ. Συν. της Μείζονος Ολομέλειας/27.9.2023 σκ. 8 όπου και περαιτέρω νομολογία). Σε κάθε περίπτωση, η γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επί συνταξιοδοτικής ρύθμισης, πριν οι συναρμόδιοι Υπουργοί την υποβάλλουν στη Βουλή, στοχεύει και στη διαφώτιση της Βουλής, ώστε να προληφθεί η ψήφιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν στην ανατροπή των οικονομικών προβλέψεων του φορέα απονομής συντάξεων. Η συνοδεύουσα την εξεταζόμενη ρύθμιση εισηγητική έκθεση οικονομικών επιπτώσεων δεν επιτρέπει στο Δικαστήριο, λόγω της πρόδηλης μη χρήσης επιστημονικών μεθόδων για την παραγωγή ικανοποιητικών προβλέψεων, να εκτιμήσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της εισαγόμενης ρύθμισης (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 2η Ειδική Συνεδρίαση/25.5.2020, σκ. 17).

23. Τέλος, λόγω του εννοιολογικού εύρους των όρων «εξομοίωση» που χρησιμοποιείται στην οικεία αιτιολογική έκθεση ή «ενοποίηση» στο τίτλο της προτεινόμενης ρύθμισης, ευκταίο θα ήταν για λόγους σαφήνειας, προβλεψιμότητας και ασφάλειας δικαίου να αρθούν ορισμένες ερμηνευτικές ασάφειες, όπως εάν η εξομοίωση περιορίζεται στη δυνατότητα των εν δυνάμει ωφελουμένων να συνταξιοδοτηθούν με τα όρια ηλικίας και τα χρόνια ασφάλισης που ισχύουν για το καθεστώς των ΒΑΕ ή αν αφορά (η εξομοίωση) και τυχόν άλλες συνταξιοδοτικές παροχές που προβλέπονται για τους υπαγόμενους στα ΒΑΕ (βλ. ενδεικτικά άρθρο 32 παρ. 8 του ν. 1902/1990).

Μετά το τέλος της συνεδρίασης, η οποία διεξήχθη με τηλεδιάσκεψη, με τη χρήση της επίσημης κρατικής πλατφόρμας e-Presence.gov.gr, σύμφωνα με το

άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, συντάχθηκε το παρόν πρακτικό, το οποίο, αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από την Πρόεδρο, υπογράφεται από την ίδια και τη Γραμματέα.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΑΛΑ

Για την ακρίβεια
Η Γραμματέας

Σταυρούλα Τσάλα